

# **Etické kodexy v učitelské profesi**

**Bakalářská práce**

**Vedoucí bakalářské práce:**

**Mgr. Jitka Vidláková**

**Vypracovala:**

**Gabriela Koubková**

**Brno 2017**

Na této stránce bude vložen originální formulář Zadání bakalářské práce.  
Vystavený, podepsaný a orazítovaný formulář Vám připraví vedoucí bakalářské  
práce před jejím svázáním.

## **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že jsem tuto práci s názvem Etické kodexy v učitelství vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 1. 6. 2017

---

Mé poděkování patří především vedoucí práce Mgr. Jitce Vidlákové za odborné vedení, věcné připomínky a trpělivost během naší spolupráce. Dále bych také velice chtěla poděkovat Bc. Jaroslavu Bartákovi za podporu a pomoc při zpracování této práce a v neposlední řadě patří poděkování také mé sestře Mgr. Barboře Vrzáčkové, která mi vždy ochotně pomohla a poradila.

## **Abstrakt**

Tématem bakalářské práce jsou etické kodexy v učitelství. Práce se dělí na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vychází ze studia odborné literatury zabývající se profesní etikou především pak specificky etikou učitelství a profesně etickým kodexem učitele. Obecně vymezuje, čím se zabývá etický kodex a popisuje také etické kodexy v jiných profesích.

V praktické části jsou analyzovány etické kodexy učitelství z jiných států a etické kodexy učitele nalezených na webových stránkách vybraných středních odborných škol v části Brno-střed a Brno-venkov. Cílem průzkumu je porovnání obsahu vybraných etických kodexů s teoretickým konceptem a analýza jednotlivých bodů.

## **Klíčová slova**

etický kodex, profesní kodex, etika, profesně, etický kodex středních škol

## **Abstract**

The bachelor thesis deals with ethical codes in the teaching profession. The thesis consists of two parts, the theoretical and the practical one. The theoretical part is based on the study of professional literature dealing with professional ethics, especially with the ethics of teaching profession and the professional ethical code for educators. It defines the subject of the ethical code in general and also describes ethical codes in other professions.

The practical part analyzes the foreign ethical codes of teaching professions and the ethical codes for educators found on the web pages of selected high schools in the part of a town Brno-centre and Brno-country. The main object of the survey is to compare the content of the selected ethical codes with the theoretical concept and the analysis of individual points of mentioned codes.

## **Keywords**

ethical code, professional code, ethics, profession, ethical code of high schools

# Obsah

<b>1</b>	<b>Úvod</b>	<b>10</b>
<b>2</b>	<b>Cíle bakalářské práce</b>	<b>12</b>
2.1	Cíle teoretické části práce .....	12
2.2	Cíle praktické části práce .....	12
<b>3</b>	<b>Materiál a metodika zpracování</b>	<b>13</b>
3.1	Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	13
3.2	Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	13
<b>4</b>	<b>Definice etiky, profesní etiky a etického kodexu</b>	<b>14</b>
4.1	Vymezení pojmu etika .....	14
4.2	Dělení etiky .....	14
4.3	Vymezení pojmu etický kodex .....	15
4.4	Definice profese .....	16
4.5	Profesní etika .....	17
4.5.1	Normy a principy profesní etiky .....	17
4.6	Vybrané profesní etické kodexy .....	18
4.6.1	Etické kodexy novinářů .....	18
4.6.2	Etické kodexy lékařů.....	18
4.6.3	Etické kodexy Policie České republiky .....	19
4.7	Profese učitele .....	19
4.8	Učitelská etika.....	19
<b>5</b>	<b>Aspekty učitelské etiky podle Gosiorovského</b>	<b>21</b>
	Povinnosti a vztah vůči sobě .....	22
	Povinnosti a vztah k žákům .....	22
	Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáků .....	22
	Povinnosti a vztah vůči škole a spolupracovníkům .....	23
	<b>Koncepce učitelské etiky</b>	<b>24</b>

---

6.1.	Koncepce Kenneth A. Strike a Jonas F. Soltis .....	24
6.2.	Koncepce J. S. Kotigera a V. I. Čamlera.....	24
<b>6</b>	<b>Etický kodex učitele</b>	<b>26</b>
7.1.	Etický kodex učitele v cizích zemích.....	26
<b>8</b>	<b>Praktická část a výsledky práce</b>	<b>34</b>
8.1	Povinnosti a vztah učitele k žákovi .....	34
8.2	Povinnosti a vztah učitele k sobě samému .....	35
8.3	Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáka .....	36
8.4	Povinnosti a vztah učitele ke kolegům .....	37
<b>9.</b>	<b>Profesně etický kodex učitele v České Republice</b>	<b>39</b>
9.1.	Povinnosti a vztah učitele k sobě samému .....	41
9.2.	Povinnosti a vztah učitele k žákovi .....	42
9.3.	Povinnosti a vztah učitele ke kolegům .....	43
9.4.	Práva a povinnosti učitele k rodičům žáka.....	43
<b>10.</b>	<b>Diskuze</b>	<b>44</b>
<b>11.</b>	<b>Doporučení pro pedagogickou praxi</b>	<b>48</b>
<b>12.</b>	<b>Závěr</b>	<b>49</b>
<b>13.</b>	<b>Zdroje:</b>	<b>51</b>
<b>Přílohy</b>		<b>53</b>

## **Seznam obrázků**

<b>Obrázek 1</b>	<b>Hodnocení kodexů pro jednotlivé státy</b>	<b>45</b>
<b>Obrázek 2</b>	<b>Hodnocení kodexů pro jednotlivé státy ve srovnání s ČR</b>	<b>46</b>



## Seznam tabulek

<b>Tab. 1</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele k žákovi</b>	<b>35</b>
<b>Tab. 2</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele k sobě samému</b>	<b>36</b>
<b>Tab. 3</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáka</b>	<b>37</b>
<b>Tab. 4</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele ke kolegům</b>	<b>38</b>
<b>Tab. 5</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele k sobě samému EDUCAnet</b>	<b>41</b>
<b>Tab. 6</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele k žákovi EDUCAnet</b>	<b>42</b>
<b>Tab. 7</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele ke kolegům EDUCAnet</b>	<b>43</b>
<b>Tab. 8</b>	<b>Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáka EDUCAnet</b>	<b>43</b>

# 1 Úvod

Každý člověk vykonávající profesi, při které se každodenně setkává s lidmi, řeší spoustu otázek týkajících se etiky chování. K tomuto účelu jsou již v dnešní době zpracovávány profesní etické kodexy, které by měly mít za úkol sjednotit chování právě takovýchto lidí. Mezi nejznámější patří např. profesní kodex lékaře, právníka nebo novináře.

Hlavním tématem této bakalářské práce je profesní etický kodex učitele. Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že každý pedagog by měl mít jasně vtyčená pravidla etického chování. Česká republika i přes to, že má výchovně vzdělávací systém na vysoké úrovni, profesní etický kodex učitele, nemá vydaný a státem uznaný.

V teoretické části této bakalářské práce se budu v první řadě zabývat pojmem etika. V úvodu se budu věnovat definici etiky, neboť tvorba profesně etického kodexu jakékoli profese je s tímto pojmem úzce spojena. Dále pak se budu soustředit i na samotné dělení etiky.

Dalším bodem teoretické části bude seznámení čtenáře s etickým kodexem obecně. Jaké části etický kodex obsahuje, k čemu slouží a o co usiluje. Po představení obecných pravidel pro etický kodex blíže definuji profesi a profesní etiku. Kde mě budou zajímat profesní etické kodexy různých profesí, jako jsou například policisté, lékaři nebo novináři.

Hlavní částí teoretické části však bude popis učitelské etiky, která je nezbytnou součástí při tvorbě profesně etického kodexu učitele. Budou zde popsány aspekty učitelské etiky, odbornost pedagoga, ale i koncepce učitelské etiky, které v dnešní době patří k opomíjeným oblastem učitelské etiky.

Posledním bodem teoretické části bude etický kodex učitele. Ve své práci se budu zabývat nejen etickým kodexem učitele v České republice, který v současnosti neexistuje, ale i etickými kodexy učitelů cizích zemí, konkrétně Spojených států amerických, Velké Británie, Francie, Švýcarsko a Slovensko. Bude zde popsán nejen jejich profesně etický kodex učitele, ale stručně také jejich školský systém. Tyto země jsem si vybrala, protože mají přibližně stejně dlouhou povinnou školní docházku a ve svých zákonech se zabývají i učitelskou etikou.

Praktická část bakalářské práce na téma profesních etických kodexů bude mít za cíl porovnat etické kodexy učitelů vybraných zemí. Při průzkumu budu porovnávat body, které definuje dostupná literatura jako stěžejní pro vytvoření profesního etického kodexu učitele. Tyto výsledky následně zaznamenám v tabulkách a poté souhrnně promítnu v grafu.

---

Jedním z dílčích cílů praktické části bude také průzkum webových stránek středních odborných škol v lokalitě Brno-střed a Brno-venkov, za účelem nalezení etického kodexu učitele. Nalezené etické kodexy následně budou porovnány a analyzovány, zda obsahují stěžejní body, které byly zkoumány i u etických kodexů vybraných cizích zemí.

-

## **2 Cíle bakalářské práce**

Bakalářská práce se zabývá profesně etickým kodex učitele a jejím cílem je seznámit čtenáře s problematikou etiky, etického kodexu, profesní etikou učitelů a profesně etickým kodexem učitele. Průzkum, kterým se práce zabývá, se skládá z analýzy profesně etických kodexů učitelů vybraných cizích zemí a středních odborných škol v lokalitě Brno-město a Brno-venkov.

### **2.1 Cíle teoretické části práce**

K cílům teoretické části patří vymezení pojmu etika, a to konkrétně jejího významu a rozdělení. Dále se práce soustředí na popis profesního etického kodexu jako nástroje pro udržení etiky dané společnosti a definuje jeho podobu v různých profesních odvětvích.

V neposlední řadě teoretická část definuje profesní kodex učitele, jeho aspekty, vybrané koncepce učitelských kodexů a pojednává i o profesních kodech učitele v cizích zemích.

### **2.2 Cíle praktické části práce**

Cílem praktické části je porovnat etické kodexy učitelů vybraných zemí a etické kodexy nalezené na webových stránkách středních odborných škol v lokalitě Brno-město a Brno-venkov za účelem zjištění, zda obsahují body, které odborná literatura považuje za stěžejní pro etický kodex.

## **3 Materiál a metodika zpracování**

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části bakalářské práce je popsána řešená problematika, v části praktické je popsáno vlastní průzkumné šetření.

### **3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce**

Materiálem pro zpracování teoretické části jsou odborné publikace týkající se problematiky etiky a profesních etických kodexů, odborné časopisy a odborné internetové zdroje.

Metodou použitou v teoretické části je studium odborných literárních, časopiseckých i internetových zdrojů a následná analýza získaných informací.

### **3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce**

Předmětem zkoumání v bakalářské práci jsou webové stránky středních odborných škol, s účelem zjistit, zda obsahují profesní etický kodex učitele.

Při tvorbě praktické části byly také využity odborné publikace a didaktické materiály. Následné zpracování nashromážděných dat probíhalo formou obsahové analýzy, kdy obsahová analýza znamená analýzu obsahu dokumentu, zahrnující metody a pravidla pro stanovení tematiky dokumentu, případně časového a prostorového hlediska, čtenářského určení a formy dokumentu. Slovní vyjádření obsahu dokumentu v přirozeném jazyce je transformováno do věcných selekčních údajů v procesu věcného pořádkání nebo do vět v procesu sémantické redukce textu dokumentu.(Balíková,2003)

## 4 Definice etiky, profesní etiky a etického kodexu

### 4.1 Vymezení pojmu etika

Etika je považována za jedno z nestarších odvětví filozofie a vyplývá z každodenního života, vytváří obecný základ otázky: *Co máme činit?* Nedefinuje nám ale to CO, definuje kritéria, jejichž pomocí se můžeme řídit (Hartmann, 2002). O její vznik se zasloužil známý řecký filozof Aristotelés, který tuto disciplínu aplikoval na chování člověka. *„Inspirací mu byly různé mravy vládnoucí v jednotlivých polis a potřeba zdůvodnit, které činy a priority jsou vnímány jako pozitivní a které jako zavrženíhodné. (Aristotelés za tímto účelem prostudoval 158 tehdy platných ústav.) Aristotelem formulované hledisko si zachovává etika podnes a také každodenním vědomím ho přijímá jako samozřejmý náhled na smysl a význam mravnosti“* (Dorotíková 2003, s. 7).

### 4.2 Dělení etiky

- Deskriptivní
- Normativní
- Metaetika
- Aplikovaná etika

*„Deskriptivní etika popisuje mravní rozhodnutí a hodnoty, které zastává konkrétní společnost“* (Thompson, 2004, s. 11). Znamená to tedy, že klíčovým rysem deskriptivní etiky, která je z části sociologií a z části psychologií morálky, je skutečnost, že se nesnaží zjišťovat, jaké chování je a není správné, ale pouze se snaží danou situaci popsat. Deskriptivní etika má svůj podstatný význam, protože bez popisu dané situace o tom, co se stalo, jak na situaci lidé reagují, by další oblastní etiky neměly na čem stavět (Thomson, 2004).

Úkolem normativní etiky je zkoumání norem, kterými se lidé ve svém mravním chování řídí. *„Zabývá se otázkami týkající se povinností (co by člověk „měl“ dělat; často hovoříme o deontologických otázkách) a hodnot, které mravní rozhodnutí vyjadřují (co utváří „dobrý“ život; někdy hovoříme o axiologických otázkách)“* (Thompson, 2004, s. 12).

Normativní etika se tedy na rozdíl od té deskriptivní zajímá o hloubku chování jedince, zda je ono chování správné v dané situaci. Konkrétně Thompson

(2004) ve své knize vysvětluje rozdíl mezi normativní a deskriptivní etikou za pomoci příkladu na potratech. V případě deskriptivní etiky, pokud hovoříme o potratech, zajímá nás pouze počet potratů, které byly v dané společnosti provedeny. Normativní etika si však pokládá další otázky, například zda je vůbec správné jít na potrat. Znamená to tedy, že normativní etika zkoumá normy chování, na jejímž základě lidé rozdělují, co je a co není špatné.

V průběhu 20. století se filozofové v Británii a Americe zaměřovali na jazyk, kterým o morálce hovoříme, jak tento jazyk lze odůvodnit. Základem tohoto bádání byla jednoduchá otázka: „Je toto správné?“. Filozofy velice zajímalo, co to vlastně znamená, když se řekne, že je něco správné, nebo co vlastně dělá člověk, který tvrdí, že nějaké chování je správné.

Tyto studie byly reakcí na myšlenkové pochody lidí, kteří hlásili, že veškeré výroky o morálce jsou bezvýznamné a nesmyslné. Vznik metaetiky, měl tedy za úkol zjistit, co lidé svými výroky vlastně myslí.

Nejdůležitější oblastí etiky je etika aplikovaná. Pokud chceme zkoumat aplikovanou etiku, musíme ji zkoumat ve vztahu k teorii etiky. Protože pokud uplatníme nějakou teorii v praxi, musíme se poté podívat i na rozhodnutí, které lidi v konkrétní situaci dělají a ptát se z jaké teorie etiky vycházejí. Mezi nejznámější oblasti aplikované etiky patří etika života a smrti, právní etika, obchodní etika, etika životního prostředí a, pro tuto práci velice důležitá, profesní etika (Thompson, 2004).

### 4.3 Vymezení pojmu etický kodex

Mravní zásady a pravidla (normy) jsou důležitou součástí pro chod určité společnosti. Popisují, jak se mezi sebou chovají jednotlivci uprostřed dané společnosti a zároveň tyto vztahy přesně a logicky formulují a tím vymezují mantinely přípustného a tolerovaného chování.

Skupiny s morálkou, která není převážně zažitá, mají sklon vyhlášovat obecně usměrňující pravidla, jakýsi mravní kodex. Tento mravní kodex popisuje ideální model jednání a nejdůležitější rysy morálky. Obsahem mravního kodexu jsou zásady, které mají návodný charakter. Jejich doporučení spočívá v tom, že nám říkají, jak bychom se měli chovat, aby to bylo v souladu s nároky dané společnosti. Zásady se rozdělují na pozitivně znějící, např. ve vztahu žáka s učitelem by měla být zachována slušnost, a negativně znějící zásady, např. lhát se nesmí.

Funkčnost etického kodexu je z větší části závislá na obecné doporučení mravních soudů. To znamená, že kodex není vázán na žádné konkrétní jednání, které se považuje za mravně dobré. Mravní kodex není pouze náhodným seskupe-

ním mravních hodnot, ale je verbálním vyjádřením podstatné části hodnotového systému. v němž se jednotlivé hodnoty vzájemně propojují a navazují na sebe (Dorotíková, 2004).

### **Etické kodexy obecně usilují o:**

- jednoznačné stanovení základních hodnot a norem, na nichž stavíme a vymezujeme odbornou praxi dané profese a definujeme přijatelné profesní chování
- podporu postojů a chování
- posílení profesní identity na základě preferovaných hodnot
- vymezení vztahů v rámci dané profese
- poskytování rámce na hodnocení praxe
- poskytování měřítek pro eticky problematické situace
- vyloučení neprofesionálního chování, až k možnosti zákazu výkonu profese
- posilování důvěryhodnosti profese v očích veřejnosti
- jistotu klientů, že s nimi bude zacházeno v souladu se standardy praxe (Pavelcová, 2014)

## **4.4 Definice profese**

Profese je z latinského slova *proffesio*, což znamená přiznání k povolání nebo řemeslu. Pro většinu profesí je základem jasně daný systém trvale vykonávaných aktivit, které vyžadují náročnou a rozsáhlou přípravu pro vykonávání profesní praxe.

Profese získávají různou formou svojí realizaci. „Rozdílly nevyplývají jen z rozlišných způsobů uspořádání společnosti, ale i z vyznávání různých společenských hodnot, a tedy i z příslušnosti k jistému typu společenské kultury“ (Gosiorovský, 2008, s. 31). Příslušníci jednotlivých profesí se sdružují do sociálních skupin, které si vytvářejí například specifický jazyk. K těmto skupinám se také vztahuje velká míra samosprávy a kontroly, a to zejména v pohledu na odbornou kvalifikaci.

Pokud je práce a rozhodování odborníků z velké části nezávislé a má autonomní povahu, mluvíme zde o etickém nebo mravním aspektu jejich činnosti. Mají tedy určitou etickou a mravní zodpovědnost před společností. Čím více, je moderní společnost závislá na rozhodnutí odborníků z různých profesí, tím větší je úsilí o



jejich podřízení a regulaci, což v praxi znamená, že je vytvářen tlak na stanovení hranice toho, co ve své odborné praxi smí a co nesmí. Tyto hranice má za úkol stanovovat profesní etika.

Profesní etika fixuje nejen všeobecné etické normy společnosti, které zvláštním způsobem modifikují konkrétní profesi, ale i specifické mravní postuláty (požadavky), vyplývající ze statusu dané profese (Gosiorovský, 2008).

## 4.5 Profesní etika

V posledních letech se velice zvýšil zájem o etickou problematiku. Bylo zjištěno, že člověk pro výkon některých povolání potřebuje kromě profesní kvalifikace, dovedností a návyků, které získal při odborné přípravě na povolání, také zvláštní osobní vztah k této profesi a hlubokou vnitřní angažovanost, která je spojena s cílenou reflexí hodnot specifických pro danou profesi. Jedná se o hodnoty např. správného myšlení, kultivovaného vyjadřování, sociálního cítění nebo také politické hodnoty.

Cílem profesní etiky je v teoretické formě analyzovat poslání, které očekává celá občanská společnost od dané profese. Konkrétně jaký má daná profese vztah k hodnotám, které daná společnost preferuje a akceptuje.

V praktické formě jde však o formulaci etických principů a všeobecného návodu na chování, které by pomohly daným odborníkům určitých profesí v eticky problémových situacích.

Profesní etika má však i charakteristické problémy mezi které patří zvláštní podmínky, které jsou dány subjektem a jsou náplní jeho pracovní činnosti, modifikované všeobecně etickými postuláty dané společnosti. Dále jsou jimi také specifické situace jako například vztah školy, učitele a rodičů nebo žáků regulované specifickými pravidly chování a v neposlední řadě mezi problémy profesní etiky patří i zvláštnosti profesních (profesionálních) povinností charakterizující specifikum obsahu a cíl činnosti příslušného objektu, včetně prostředků na dosažení těchto cílů.

### 4.5.1 Normy a principy profesní etiky

Odborník ve své profesi se řídí dvěma normami, právní normou a normou profesní morálky. Právní norma velice specificky upravuje činnost konkrétní profese po právní stránce. Tyto normy jsou zveřejňovány v oficiálních publikacích, kde jsou jasně definované i nepříznivé důsledky spojené s porušením právního jednání. Za

dodržováním právní normy stojí stát, který sankcionuje nerespektování těchto pravidel, čímž se velice liší od normy profesní morálky.

Norma profesní morálky má za úkol regulovat chování člověka, a to na základě hierarchického systému základních mravních hodnot, které se objevují v povědomí společnosti nebo jednotlivce. V rámci společnosti se objevují uzavřené skupiny s rozdílnou morálkou od té, co byla všeobecně přijata. Tyto skupiny mohou morálku rozšiřovat jen o nějaká svá pravidla nebo s ní být úplně v rozporu. Porušení morální normy je potrestáno výčitkami svědomí nebo negativním veřejným míněním (může vyústit až k vyloučení ze společnosti).

## **4.6 Vybrané profesní etické kodexy**

Kapitola o vybraných etických kodexech, zmíněných v následujících podkapitolách, byla zařazena z toho důvodu, že při výkonu těchto profesí je od vykonavatelů profese vyžadováno jasné dodržování bodů uvedených v daném etickém kodexu. U mnoha vybraných profesí se také porušení profesního etického kodexu trestá a člen dané profese může být za jeho nedodržování v krajním případě vyloučen z profesního seskupení.

### **4.6.1 Etické kodexy novinářů**

Etický kodex novinářů (viz příloha 1), byl vytvořen v roce 1998 a roku 1999 byl Komisí pro etiku při Syndikátu novinářů novelizován. „Komise pro etiku vydává obecná doporučení, konkrétní stanoviska i podsudky k jednotlivým případům porušení novinářské etiky jako nedílné součásti novinářské profesionality, při respektování svobody slova, projevu a tisku a práva občana na informace. Komise pro etiku je činná na území České republiky. Závěry, které činí, se týkají novinářů všech veřejně právních i soukromých médií, členů i nečlenů Syndikátu novinářů ČR (Syndikát novinářů...2017).

### **4.6.2 Etické kodexy lékařů**

Profese lékaře má jasně zakotveno v etickém kodexu České lékařské komory, jaké má práva a povinnosti ve svém chování (viz. Příloha 2). Definovány jsou zde nejen pravidla pro chování lékaře k pacientovi, ale i lékařů mezi sebou. Lékařský kodex vznikl v roce 1996, roku 2007 byl pak novelizován a uveden v platnost (Munzarová, 2000).

### 4.6.3 Etické kodexy Policie České republiky

Přijetí Etického kodexu Policie ČR (viz příloha 3), je opatření k podpoření správného morálního a etického jednání policistů české republiky jak uvnitř organizace, tak i ve vztahu k veřejnosti. Základy policejní etiky by měly být součástí vědomí každého policisty. Hlavními body etického kodexu jsou neúplatnost, nestrannost a brutalita. Tento kodex byl vytvořen v roce 2004, kdy autoři při jeho tvorbě vycházeli z právních norem Evropského kodexu policejní etiky.

## 4.7 Profese učitele

Pedagogický slovník Průchy, Walterové a Mareše definuje učitele takto: „*Jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu je profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost. Tradičně byl učitel považován za hlavní subjekt vzdělávání, zajišťující ve vyučování předávání poznatků žákům. Současné pojetí učitele, vycházející z rozšířeného profesionálního modelu, zdůrazňuje jeho subjektivně-objektivní roli v interakci se žáky a prostředím. Učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti žáků, řídí a hodnotí proces učení.*“ (Průcha et al. 2009, s. 261). Avšak zákon č. 563/2004 Sb. charakterizuje profesi pedagogických pracovníků takto: „*Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou a přímou speciálně pedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu (dále jen přímá „pedagogická činnost“); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnosti školy, nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče*“ (Trunda, 2014, s. 10).

## 4.8 Učitelská etika

Obsah a problematika etiky učitele je zredukována jen na některé aspekty. Tento problém spočívá v tom, že zkoumáním otázek etiky učitelské profese se zabývají spíše profesionální pedagogové než etici, což má za následek, že se poté vymezení předmětu a obsahu týká spíše pedagogiky a etika je zde spíše okrajovým pojmem. V některých případech dokonce dochází k interpretování etických a morálních aspektů nepřesně nebo dokonce zjednodušeně. Dochází k tomu například

v případě špatné interpretace pojmů učitelská etika a pedagogická etika. Při bližším přezkoumání více pramenů bylo zjištěno, že mnoho autorů si myslí, že tyto dva pojmy jsou synonymní, a náhodně je v publikacích zaměňují. Což je však chybné, neboť pedagogická etika je nadřazená etice učitelské. Může tedy obsahovat nejen etiku učitele, ale i etiku vychovatele, instruktora, ředitele či zástupce ředitele.

Analýza etických kodexů ukázala, že mnozí autoři v rámci problematiky etiky učitelského povolání mají na mysli především etický kodex učitele, protože zahrnuje povinnosti učitele, jeho vztah se žáky, vztah ke škole, vedení školy, komunikace s rodiči a podobně. Všechny tyto aspekty jsou součástí etického kodexu, který je, popřípadě může být, součástí etiky učitelského povolání (Gluchmanová, Gluchman, 2009).

Etika učitelské profese se zabývá zkoumáním etických a morálních aspektů učitele ve výchovně vzdělávacím procesu a charakterizuje jeho pozici ve vzdělávacím systému spolu s jeho mravními přesvědčeními.

Předměty, které zkoumá učitelská etika, bychom mohli rozdělit do dvou bodů. Jedním z nich jsou osobnosti a charakterové vlastnosti učitele a jeho pedagogická způsobilost, která je důležitou složkou v pedagogické činnosti. Tento bod se netýká jen vztahu pedagoga s žákem, ale také vztahu pedagoga ke kolegům, nadřízeným a rodičům, se kterými přichází do styku po čas vykonávání profese. A dále také schopnostmi učitele předvídat důsledky konání ve vztahu ke všem subjektům a schopnostmi nést morální zodpovědnost za své rozhodnutí. Druhým bodem je rozbor etických a morálních problémů učitelského působení. Učitelská etika se snaží hledat řešení morálních problémů a poskytuje návody učiteli, který se s nimi střetnul.

V návaznosti na tyto body učitelská etika formuluje etické kodexy učitelské profese

## 5 Aspekty učitelské etiky podle Gosiorovského

Učitelství je jedno z nejdůležitějších a na lidský subjekt jsou permanentně kladeny vysoké nároky. Požadavky na práci učitele vzrůstají s přibývajícím vědeckými poznatky, ale také se stále častěji objevují sociální problémy mnohých rodin. „*Pedagog musí alespoň z části kompenzovat nefunkčnost rodiny a intenzivně hledat způsoby, jak tuto situaci zvládnout*“ (Gosiorovský, 2008, s. 47).

Učitel by měl mít základní znalosti v oblasti pedagogické, didaktické, komunikativní, sociální, manažerské, osobně a profesně kultivující, jazykové i kulturní. Dále by pak měl mít schopnosti diagnostické, komunikativní, konstruktivní, výrazové a organizační. Měl by být schopen vybudovat si autoritu a neustále rozšiřovat obzor svých vědomostí, pronikat do vnitřního světa žáka a tlumočit žákům vlastní myšlenky. Vlastnosti, kterými by měl učitel disponovat, jsou intelektuální (tvořivé myšlení, logičnost, konkrétnost), společensko-charakterové (láska, srdečnost, slušnost, uctivost) nebo citově temperamentní (sebeovládání, trpělivost, optimismus).

Jedním z nejdůležitějších aspektů je však odbornost pedagoga. Ta má několik bodů, které by měl každý učitel splnit, aby mohl plnohodnotně vykonávat své povolání. Mezi ně patří i kreativita, kdy každý učitel by měl mít tvořivou osobnost a žáky vychovávat příkladem kreativního života, dále pak poznatky, které potřebujeme jako zdroj činnosti. Tento bod chápeme tak, že každý učitel by své odborné vědomosti měl obnovovat a udržet tak krok s rozvojem ve svém oboru. K tomuto udržení mu slouží účast na nejrůznějších seminářích, konferencích apod. Pro plnohodnotnou odbornost učitele je také velice důležitý pedagogický přístup. Učitel, který nezná inovační efektivní vzdělávací programy, nebo úspěšné metody výuky zpravidla nemá plnohodnotný vliv na své žáky (Gosiorovský, 2008).

Při studiu odborné literatury, která obsahuje velké množství autorů, a hlavně autorů ze Slovenské republiky, kteří pojednávají o učitelské etice, jsem nejvíce čerpala z knihy od PhDr. Ivana Gosiorovského Úvod do profesní etiky (2008). Tato kniha je pro moji práci stěžejní odborná publikace, na jejímž tvrzení je postavená celá praktická část této bakalářské práce. A to na aspektech učitelské etiky, konkrétně na povinnostech ve vztazích učitele k sobě, žákům, rodičům a kolegům. V podkapitolách níže proto popíši, jaké povinnosti musí plnit učitel v jednotlivých vztazích podle Gosiorovského.

### ***Povinnosti a vztah vůči sobě***

1. Učitel si udržuje důstojnost a důstojnost svého povolání.
2. Pokračuje ve svém odborném, technické a jazykovém vzdělávání samostudiem i účastí na kurzech, seminářích atd.
3. Pravidelně se připravuje na vyučovací hodiny a vede si záznamy o jejich průběhu, zadaných úkolech.
4. Praktikuje sebeevaluaci.
5. Pedagog se s cíli školy naprosto identifikuje a cítí zodpovědnost za její chod.  
(Gosiorovský, 2008)

### ***Povinnosti a vztah k žákům***

1. Učitel musí chápat, že dítě je rozumová lidská bytost. Je svobodná v rozhodování a je pánem svých činů. Potřebuje však autoritu, která by jej vedla a řídila.
2. Učitel by měl vytvářet mezi sebou a žákem nekomplikovaný vztah, který nebude založen na omezování nebo závislosti.
3. Nemanipuluje své žáky, vede je k samostatnosti a zodpovědnosti a podává žákovy nezkreslené objektivní informace.
4. Nikdy neuplatňuje mocenskou autoritu, plaguje pouze autoritu přirozenou. Učí žáka přiznat chybu, omluvit se, litovat svého činu a umět počkat na odpuštění.
5. Vede žáky k úctě vůči autoritám a respektu ke stáří.
6. Napomáhá k uspokojování potřeb žáků (biologických, psychických, duchovních, sociálních).
7. Usiluje o co nejobjektivnější poznání každého žáka. Respektuje a vychovává svědomí žáka. Zároveň chrání jeho osobní údaje a poskytuje je pouze v případě, že si to žádá zákon.  
(Gosiorovský, 2008)

### ***Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáků***

1. Učitel respektuje rodiče jako hlavní činitele ve výchově jejich vlastních dětí a usiluje o spolupráci s nimi.
2. Seznamuje rodiče s výchovným a vzdělávacím programem školy a snaží se úzce spolupracovat s rodiči.
3. Soustavně rodiče informuje o prospěchu a chování jejich dítěte.  
(Gosiorovský, 2008)

***Povinnosti a vztah vůči škole a spolupracovníkům***

1. Učitel aplikuje princip subsidiarity (výpomoci). Znamená to, že vyšší společenství (třída, škola, organizace) zasahují až v případě, že jednatel nedokáže problém řešit sám.
2. Učitel považuje vyučování jako způsob k prohlubování výchovného působení.
3. Učitel podle svých možností přispívá ke zkvalitnění práce školy a to vlastním pedagogickým výkonem, spoluprací s vedením školy, objektivním hodnocením kolegů, rozvíjením týmové práce, účastí na zlepšování provozu školy.

(Gosiorovský, 2008)

## Koncepce učitelství etiky

Učitelství etika patří k opomíjeným oblastem současné etiky. V současnosti se potřeba po učitelství etice znásobuje s přibývajícím morálními problémy, které je nutné při povolání učitele řešit. Existující koncepty učitelství etiky jsou svojí kvalitou, obsahem ale i způsobem řešení velice rozdílné. Nejvíce se však liší svými metodologickými východisky, neboť velmi málo z nich má dostatečný filozoficko-etický základ a proto také způsoby řešení, které nám koncepty nabízejí, vycházejí spíše z pedagogiky než z filozofie a etiky. Avšak i na konceptech, které jsou orientovány filozoficko-eticky, můžeme pozorovat, že část se věnuje učitelství etice jen jako dílčí oblasti filozofie výchovy (koncepty Strikea a Soltisa) a část bere učitelství etiku jako samostatnou a plnohodnotnou disciplínu v rámci profesní etiky (koncepty Kotigera a Čamlera).

### 6.1. Koncepty Kenneth A. Strike a Jonas F. Soltis

Tato koncepty je založena na tom, že bere učitelství etiku jako součást filozofie výchovy. Strike a Soltis ve své koncepci vycházejí z Etického kodexu. V úvodu však okamžitě upozorňují na to, že někdy se učitel ve své profesi dostane do situací, které v kodexu nejsou zahrnuty a závisí tedy jen na učiteli, jak se rozhodně postupovat. Autoři připomínají, že při rozhodování by měl učitel pamatovat hlavně na blaho a prospěch samotného studenta.

Cílem koncepty výše zmíněných autorů je, aby učitelé začali přemýšlet o otázkách učitelství etiky. Etika je zde prezentována jednak jako veřejná ale i osobní záležitost. Autoři také zastávají názor, že učitelé mají speciální závazek pomáhat studentům chápat a podílet se na potencionální objektivitě a racionalitě etického uvažování, takže všichni společně můžeme vést morálně zodpovědný způsob života (Gluchmanová, Gluchman, 2009).

### 6.2. Koncepty J. S. Kotigera a V. I. Čamlera

Koncepty, která je prezentována v knize *Pedagogičeskaja etika* (1984) od Pisarenka vznikla v 80. letech 20. století, ale má velmi dobrý filozoficko-etický základ, proto jí můžeme zařadit mezi ty stále aktuální. Koncepty však díky době svého vzniku obsahuje ideologické kontexty, které představují učitele jako člověka, který má za úkol dosáhnout socialistických a komunistických ideálů ve výchově. Když však toto pomineme, tak koncepty obsahuje obrovské množství zajímavých podnětů a morálních požadavků na učitelství profesi, které přesahují svým významem ideologický záměr a můžeme je použít i v dnešní době.



Výše zmínění autoři ve své práci vycházejí z filozofického chápání a rozlišování etiky a morálky. Pod pedagogickou morálkou si představují historicky vyvinutý systém předpisů a norem regulující chování učitele ve sféře své profesní činnosti. Zatímco učitelství etika pak podle nich zkoumá zvláštnosti mravního vědomí, mravní činnosti a mravních vztahů ve sféře pedagogické práce.

## 6 Etický kodex učitele

Mezi významné české autory, kteří se tímto tématem zabývají, patří například Soňa Dorotíková, která tvrdí, že: „*Učitelství jako jedna z nejstarších profesí, nemá ve většině evropských zemí, narozdíl od jiných (lékaři, zdravotní sestry, sociální pracovníci, nejnověji u nás dokonce pěstouni), svůj psaný etický kodex, tedy soubor pravidel jednání (který vždy implicitně obsahuje i určité názory a postoje). Tento stav může na jedné straně vypovídat o pomalém procesu profesního sebeuvědomování učitelstva. Na druhou stranu také vzbuzuje pochybnosti, zda učitelství takový psaný kodex potřebuje, protože je již od svého zrodu mravní záležitostí a v průběhu dějin mělo dostatek času se ustálit*“ (Dorotíková 2004, s. 48).

Toto tvrzení si můžeme vyložit tak, že etické kodexy učitelů, jakožto platná vyhláška, na území České republiky neexistují. Děje se tak z toho důvodu, že učitelská profese, ač je to jedna z nejrozšířenějších profesí vůbec, nemá své vlastní sdružení, které by zaštiťovalo všechny pedagogy na území Česka a utvářelo tak celistvý celek, který má vlastní pravidla profesní etiky (etické kodexy) a členové mají silný pocit soudržnosti uvnitř komunity.

Je však nutné zmínit, že vznikla však spousta asociací, které si své vlastní etické kodexy schválily a ustanovení v nich jsou platná pro všechny členy asociace, jako jsou například Asociace profese učitelství ČR nebo Asociace ředitelů základních škol, popřípadě Asociace přátel angažovaného učení (PAU). Členství v těchto asociacích však není povinné a učitel se tedy do jejich aktivit, pokud sám nechce, nemusí zapojovat.

Existuje však vyhláška v mezinárodním dokumentu Charty učitelů, která byla přijata na konferenci o postavení učitelů konané v Paříži v roce 1966, která představuje ustanovení, které by měly plnit všechny státy OSN, tedy i Česká republika. Nejpodstatnější pro tento velice obsáhlý dokument je dle mého mínění bod 73. „*Učitelské organizace by měly vypracovat kodex etiky učitele, popřípadě kodex chování učitele; takovéto kodexy jsou významným přínosem pro zabezpečení prestiže učitelského povolání a pro plnění profesionálních povinností v souladu s přijatými principy*“ (Šelder, 1968, s. 28).

### 7.1. Etický kodex učitele v cizích zemích

Následující profesní etické kodexy učitele ve Spojených státech amerických (dále jen USA), Velké Británii, Švýcarsku, Slovensku a Francii jsem vybrala z důvodu, že jejich vzdělávací systém má zákonem danou přibližně stejně dlouhou povinnou školní docházku a zabývají se i etikou učitele. Díky obsáhlosti jsou zde v teoretické

části uváděny pouze některé body, které vybrané etické kodexy popisují. Celé etické kodexy jsou k dispozici v přílohách bakalářské práce.

## **USA**

### **Vzdělávací systém**

Školský vzdělávací systém v USA je v jednotlivých státech této země rozdílný. Školy zde nemají ani jednotné studijní osnovy. V USA je spousta škol soukromých a to už od nejnižší úrovně, kdy povinná školní docházka může být 11 – 13 let, při čemž opět záleží na ustanovení jednotlivých států (Národní informační centrum pro mládež..., 2014).

### **Etický kodex učitele**

Etický kodex pedagoga pro americké vzdělávací instituce a pedagogy byl vytvořen pod záštitou poradního a výkonného výboru Association of American Educators, který byl založen v roce 1994 nejuznávanějšími americkými pedagogy té doby a díky němu vznikl výsledný etický kodex, který se skládá ze čtyř principů.

#### **1. Etické chování pedagoga směrem ke studentovi**

- Americký pedagog má odpovědnost za výuku studentů a má za úkol jim vštípit charakterové vlastnosti, které jim pomohou vyhodnotit důsledky a přijmout zodpovědnost za své činy a volby. Musí však dodržet velmi důležité postavení rodiče jako primárního vychovatele svých dětí.
- Pedagog jedná ohleduplně a spravedlivě s každým studentem a snaží se s ním řešit problémy, včetně kázně, v souladu se zákonem a školní politikou.
- Pedagog nesdílí důvěrné informace týkající se studentů, pokud to nevyžaduje zákon.
- Pedagog se snaží prezentovat fakta, bez zkreslení, zaujatosti, nebo osobních předsudků.

#### **2. Etické chování pedagoga vůči praktikám a výkonu**

- Pedagog přebírá odpovědnost za svůj výkon a neustále usiluje o prokázání odborné způsobilosti.
- Pedagog prohlubuje svůj profesní růst.
- Pedagog si udržuje duševní zdraví, fyzickou výdrž a sociální citění potřebné k výkonu funkce.

#### **3. Etického chování pedagoga ke kolegům z oboru**

- Pedagog mezi správnými etickými vztahy s kolegy vidí spravedlivé a rovné jednání se všemi členy profese
- Pedagog nemá záměrně šířit nepravdivé informace o kolegovi či školství.

- Pedagog neuveřejňuje důvěrné informace týkající se kolegů, pokud to nevyžaduje zákon.

#### **4. Etické chování pedagoga vůči rodičům a společnosti**

- Pedagog se snaží o komunikaci s rodiči a podává jim veškeré informace, které by měli vědět v zájmu studenta.
- Pedagog projevuje pozitivní a aktivní úlohu ve vztazích škola-komunity.

(Association of American Educators..., 2017)

## ***Slovensko***

### **Vzdělávací systém**

Vzdělávací systém na Slovensku je z velké většiny podobný tomu našemu v České republice. Slovensko má také s Českou republikou uzavřenou dohodu o rovnocennosti dokladů o vzdělání, což znamená, že pokud žák dokončí jakýkoliv ročník nebo jakoukoliv formu studia na Slovensku, musí mu být v České republice uznána. Platí to samozřejmě i naopak. Povinná školní docházka na Slovensku trvá 10 let (od 6 let – do 16 let) (Národní informační centrum pro mládež..., 2014).

### **Etický kodex**

Slovenská komora učitelů, která je mimovládní neziskovou organizací působící na území Slovenské republiky, sdružuje učitele a odborné zaměstnance učitelské profese, podporuje jejich zájmy a podílí se na utváření podmínek pro zlepšení školního prostředí dětí a mládeže. Členové této organizace se jednohlasně dohodli na podobě etického kodexu učitele, který byl konstruovaný na základě etického kodexu slovenského učitele PhDr. Lubomíra Pajtinkoma publikovaného například v knize *Učítelia patria do neba* (2008).

Slovenský kodifikovaný kodex se skládá ze čtyř základních částí.

#### **1. Základní normy učitelské profese**

- Učitel si je vědom svojí zodpovědnosti, kterou spoluvytváří etické vlastnosti a lidské mravní kvality mladé generace. Je vzorem pro společnost.
- Učitel přispívá k tvorbě kvalitních mezilidských vztahů a jejich udržování a podílí se na vytváření atmosféry vzájemné důvěry a úcty.
- Učitel si je vědom svojí omylnosti, a proto, jakmile pochybí, musí si umět přiznat chybu a být schopný nést za ni odpovědnost. Získané informace a podněty dokáže kriticky přehodnotit a následně je uplatnit v praxi.

#### **2. Práva a povinnosti učitele vůči žákovi**

- Učitel respektuje žáka jako rovnocenného partnera se všemi občanskými právy a povinnostmi vyplývajícími z Deklarace práv dítěte a z jiných dokumentů a právních norem platných na území Slovenské republiky
- Učitel vede žáky k samostatnosti a ke kritickému myšlení. V rámci svých a žákových schopností a možností se snaží o komplexní rozvoj žákovi osobnosti.

### **3. Práva a povinnosti učitele vůči rodičům**

- Učitel pravdivě prezentuje pozitivní, ale i negativní výsledky své práce, práce školy ale i školského zařízení.
- Učitel pravdivě pravidelně a zodpovědně informuje žáka, jeho rodiče resp. zákonné zástupce o výchovně vzdělávacích úspěších a neúspěších žáka. V případě potřeby s nimi projednává formu pomoci dítěti a společný výchovný postup.

### **4. Práva a povinnosti učitele vůči kolegům**

- Učitelé se navzájem podporují a pomáhají si při dalším vzdělávání ve svém oboru, při rozšiřování svého kulturního a poznatkového obzoru a v dalších oblastech
- Učitel nepreferuje jen svůj předmět, ale spolupracuje i s jinými učiteli a vytváří mezipředmětové vztahy, nezasahuje však do kompetencí a rozhodnutí svých kolegů.

(Komora učitelov..., 2014)

## ***Velká Británie***

### **Vzdělávací systém**

Školský vzdělávací systém ve Velké Británii se od vzdělávacího systému v České republice liší. Zatímco Česká republika disponuje pouze čtyřmi stupni vzdělávání, ve Velké Británii je vzdělávání rozděleno do šesti stupňů a povinná školní docházka pro žáky je od 5 do 16let (Národní informační centrum pro mládež..., 2014).

### **Etický kodex**

V září roku 2012 byly ministerstvem školství vydány jednotné standardy pro učitele (The Teachers' Standards), které spojují a novelizují již dříve vydané standardy pro status kvalifikovaného učitele (Standards for qualified teacher status, QTS), základní profesní standardy (Core professional standards) a v neposlední řadě také profesní kodex učitele (Code of Conduct).

Struktura nové verze standardů pro učitele ve Velké Británii se nyní dělí na tři části.

Úvodní část obsahuje preambuli zahrnující hodnoty a chování, které by každý učitel měl mít nastavené pro svůj další kariérní rozvoj. Druhá část se skládá ze standardů pro výuku (Standards for Teaching) a poslední část obsahuje profesní kodex učitele (GOV..., 2012).

Profesní kodex učitele ve Velké Británii (Standards for Professional and Personal Conduct)

**1. Učitel udržuje důvěru veřejnosti v profesi a udržuje vysokou úroveň etiky a chování v rámci i mimo školu a to:**

- Vedením žáků k důstojnosti, budováním vztahů zakořeněných ve vzájemném respektu a k dodržování hranic platných vůči profesijní pozici učitele.
- V případě nutnosti chrání žákovu pohodu v souladu s právními předpisy.
- Učí žáky toleranci a respektování práv druhých.
- Nepodkopává základní britské hodnoty, včetně demokracie, práv, svobod jednotlivce a vzájemného respektu a tolerance k lidem různé víry a přesvědčení.
- Zajišťuje, aby jeho osobní přesvědčení nebylo vyjádřeno způsoby, které využívají žákovu zranitelnost nebo by mohly vést k porušení zákona.

**2. Učitel musí mít ohled na etické a politické praktiky školy, ve které vyučuje a musí udržovat standardy ve své vlastní účasti a dochvilnosti.**

**3. Učitel musí mít pochopení a vždy jednat v rámci statutárních rámců, které stanovují jeho pracovní povinnosti a odpovědnosti.**

(GOV..., 2011)

## ***Francie***

### **Vzdělávací systém**

Vzdělávací systém ve Francii je podobný tomu na Slovensku, neboť i zde žáci mají povinnou školní docházku od 6 let do 16 let. Prvotní vzdělávání dětí však začíná již od třetího roku, a to v mateřských školách (Národní informační centrum pro mládež..., 2014).

## **Etický kodex**

Francie má přímo ustanoveno v zákoně (Code de l'éducation), jaké by mělo být chování učitele, školy i státu ve vzdělávání dítěte. Tyto ustanovení jsou roze-psána na několik set stránek a rozdělena do několika kapitol, proto zde nebude rozebráno a budu se jím zabývat pouze v praktické části. Většina ustanovení v tomto zákoně byla vydána ministerstvem školství ve Francii v březnu roku 2006 a upravena byla naposledy 1 dubna roku 2017 (Legifrance..., 2017).

## **Švýcarsko**

### **Vzdělávací systém**

Vzdělávací systém ve Švýcarsku se dělí podle jednotlivých kantonů. Povinná školní docházka je zde 9 let, kdy její začátek se v jednotlivých kantonech liší (Národní informační centrum pro mládež..., 2014).

### **Etický kodex**

Švýcarsko jako země nemá svůj společný etický kodex učitele. Za zmínku však stojí etický kodex pedagogické společnosti La Société pédagogique romande založené v roce 1889. V současné době má přes 8000 členů a skládá se ze sedmi sdružení odborů ze sedmi frankofonních kantonů nebo částečně francouzsky mluvících částí Švýcarska. (Prairat, 2009)

Etický kodex pro členy La Société pédagogique romande je založen na mezinárodní úmluvě o právech dítěte a na doporučeních členů této společnosti. Výklad každého ustanovení však zůstává otevřen pro osobní sebereflexi každého učitele.

V etickém kodexu nalezneme např. následující body:

#### **1. Učitel respektuje základní práva dítěte**

- Podporuje jeho osobnostní rozvoj
- Snaží se podpořit optimální vývoj dítěte
- Přispívá k socializaci dítěte a jeho integraci v rámci třídy.
- Informuje se o dítěti a naslouchá mu. Pomáhá mu, pokud je jeho fyzická či morální integrita ohrožena.
- Vyhýbá se jakékoliv formě diskriminace
- Vyhýbá se fanatismu a proselytismu
- Učitel si cvičí ducha tolerance a snaží se komunikovat se svými studenty

#### **2. Učitel v odborném vzdělávání**

- Ukazuje odhodlání při jakékoliv příležitosti

- Drží krok s měnícími se výukovými nápady. Zajišťuje trvalé rozvíjení znalostí a dovedností.
- Respektuje mlčenlivost nebo úřední tajemství týkající se povolání.
- Projevuje intelektuální zvědavost a otevřenost vůči světu.
- Ví, jak odpovědět na otázky. Trénuje sebehodnocení.
- Podporuje vzdělávací možnosti svého profesního sdružení.
- Je důkazem kritického myšlení, samostatnosti a ví, kdy převzít odpovědnost.
- Vyhledá radu nebo pomoc zvenčí, pokud je potřeba.
- Snaží se pomoci při nápravě kolegy, který nerespektuje pravidla etiky a který poškozuje žáka.

### **3. Učitel pomáhá vytvářet ducha kolegiality v rámci své instituce**

- Pracuje na vybudování spolupráce s kolegy a dalšími zúčastněnými stranami škol.
- Podílí se na přípravě pravidel zařízení a pomáhá je prosazovat.
- Odráží objektivně názory a zkušenosti svých kolegů.
- Respektuje práci ostatních a zamezuje tomu, aby byly na veřejnosti patrné nějaké rozdíly.
- Podílí se na obraně nespravedlivě obviněných kolegů.
- Podporuje kolegy v nesnázích, aktivně se podílí na hledání řešení.

### **4. Učitel úzce spolupracuje s rodiči žáka**

- Vyhýbá se jakékoliv formě diskriminace na základě státní příslušnosti, etnického původu, sociálního postavení, náboženství, politického přesvědčení, zdravotního postižení, nemoci.
- Pomáhá rodičům v jejich výchovné úloze.
- Poslouchá rodiče a snaží se s nimi udržovat dialog.
- Jasně vytyčuje vzdělávací cíle a snaží se je přizpůsobit, za pomoci rodičů, konkrétní situaci dítěte.
- Nezneužívá pravomoci v rámci svého povolání.

### **5. Učitel obhájí školu jako demokratickou instituci**

- Snaží se o poskytnutí objektivního obrazu o škole
- Přispívá k rozvoji učitelské profese
- Podporuje vývoj a realizaci projektů, které by mohly vést ke zlepšení v oblasti vzdělávání.
- Snaží se napravit nerovnost šancí na úspěch studentů.

(Prairat,2009)



## Česká republika

### Vzdělávací systém

V České republice je povinná devítiletá školní docházka, která začíná v 6 letech dítěte. Může jí předcházet i předškolní vzdělávání dítěte od 3 do 6 let.

### Etický kodex

Jednotný profesní etický kodex pro učitele bychom v České republice jen velice těžko hledali. Může za to především dlouhodobá absence jakéhokoliv sdružení českých učitelů, které by Ministerstvo školství respektovalo a při svých rozhodnutích (kariérní řád, rámcový vzdělávací program, inkluze...) s ní spolupracovalo. Od roku 1990 se čeští pedagogové několikrát neúspěšně pokusili založit českou pedagogickou komoru. Od února 2017 se však českým učitelům naskýtá možnost vstoupit do nově vzniklé pedagogické komory, která má v tento moment již přes 2 500 členů, je ale stále teprve na začátku svého působení (Pedagogická komora..., 2017)

Jak již bylo zmíněno, Česká republika jednotným kodifikovaným etickým kodexem nedisponuje. V dnešní době si však některé školy své etické kodexy pro učitele vytváří samy a při přijetí do zaměstnání je každý nový pedagog s plným zněním kodexu seznámen. Školy takto činí z důvodu, že etický kodex má za cíl nejen učiteli upřesnit morální povinnosti a být mu měřítkem pro sebehodnocení, ale může mu sloužit i k obraně proti neoprávněné kritice a výčtkám ze strany občanské a rodičovské veřejnosti, popřípadě i u státních a samosprávních orgánů (Gosiorovský, 2008).

## 8 Praktická část a výsledky práce

Východiskem praktické části je komparativní analýza profesně etických kodexů Spojených států amerických, Velké Británie, Slovenska, Francie a Švýcarska, která se opírá o vymezení práv a povinností učitele vůči sobě, žákovi, rodičům (zákonnému zástupci) a kolegům tak, jak ji stanovuje ve své knize Úvod do profesní etiky (2008) Ivan Gosirovský.

Na základě dostupné literatury k dané problematice jsou vytyčeny stěžejní body, které by měly být obsaženy v každém profesně etickém kodexu, a následně jsou analyzovány jednotlivé etické kodexy se zřetelem na to, zda tyto body obsahují či nikoliv.

Průzkum profesně etických kodexů učitele v České republice je poměrně obtížný, jelikož, jak již jsem výše zmiňovala, Česká republika nemá státem uznanou podobu tohoto etického kodexu. Díky absenci oficiálního jednotného etického kodexu jsem tedy zvolila analýzu kodexů, které si samy vytváří střední odborné školy.

Průzkum jsem zaměřila na střední odborné školy v části Brno-město a Brno-venkov a s pomocí webových stránek jednotlivých škol jsem se snažila objevit etický kodex učitele, se kterým jsem následně pracovala stejným způsobem jako v případě zahraničních etických kodexů.

### 8.1 *Povinnosti a vztah učitele k žákovi*

Na povinnosti ve vztahu učitele k žákovi by dle mého měla být kladena největší pozornost. Učitel s žáky tráví nejvíce času ze svého pracovního dne a tento vztah by měl mít určité etické aspekty, které budou sloužit jako jeho opora. Celý vztah učitele se žákem ovlivňuje postoj učitele k vlastní roli, věk a pohlaví žáka a v neposlední řadě osobnostní vlastnost učitele (wikiskripta...,2016).

Z kodexů cizích zemí jsem vybrala pět stěžejních bodů, které byly zmíněny jako důležité aspekty učitelské etiky v Úvodu do profesní etiky (Gosirovský,2008) a týkají se povinností a vztahu učitele k žákovi.

Tab. 1 Povinnosti a vztah učitele k žákovi

	USA	Velká Británie	Švýcarsko	Francie	Slovensko
Učitel chrání osobní údaje žáka	ANO	ANO	NE	ANO	ANO
Učitel nesmí použít žádnou formu diskriminace žáka.	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Učitel žákům podává subjektivně nezkršená fakta.	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Učitel žáky vede k toleranci a respektování práv druhých	NE	ANO	ANO	NE	ANO
Učitel dodržuje specifické nároky každého žáka na výuku. Bere na vědomí žákovo postižení nebo rodinné problémy.	ANO	NE	ANO	ANO	ANO
Hodnocení	4/5	4/5	4/5	4/5	5/5

### Hodnocení

V celkovém hodnocení má USA a Francie ve svém etickém kodexu učitele obsaženy 4 body z pěti požadujících. Kodex USA a Francie však opomíjí v povinnostech a vztahu učitele k žákovi pouze bod, kde se řeší vedení žáků učitelem k toleranci a respektování práv druhých.

Kodex Velké Británie rovněž zahrnuje čtyři z pěti bodů, tentokrát je však opomíjena povinnost učitele dodržovat specifické nároky každého žáka na výuku či brát na vědomí žákovo postižení nebo rodinné problémy.

Švýcarský etický kodex se zabývá všemi požadovanými body až na povinnost učitele chránit osobní údaje žáka. Všechny body povinností a vztahu učitele k žákovi má ve svém etickém kodexu obsaženo Slovensko.

## 8.2 Povinnosti a vztah učitele k sobě samému

Učitelská profese je jedna z nejnáročnějších profesí obecně. Učitel by se proto měl udržovat nejen v psychické, ale i fyzické kondici, aby se jeho špatný zdravotní a psychický stav neodrážel na jeho výkonu nebo ve vztahu k žákům. Ze všech etických kodexů jsem vybrala čtyři stěžejní body, které se shodovaly s body, které jsou popsány v Úvodu do profesní etiky (Gosiorovský, 2008) a popisují vztah a povinnosti učitele k sobě samému.

Tab. 2 Povinnosti a vztah učitele k sobě samému

	USA	Velká Británie	Švýcarsko	Francie	Slovensko
Učitel udržuje svoji důstojnost a důstojnost svého povolání	ANO	ANO	NE	NE	ANO
Učitel se neustále dále samovzdělává	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Učitel musí být schopný sebereflexe	ANO	NE	ANO	ANO	ANO
Učitel dodržuje nařízení školy a její předpisy	ANO	ANO	ANO	NE	ANO
Hodnocení	4/4	3/4	3/4	2/4	4/4

### Hodnocení

Při průzkumu etického kodexu USA bylo zjištěno, že tento kodex obsahuje všechny 4 body popsané Gosiorovským. Stejně tak tomu je i u etického kodexu učitele na Slovensku.

Etický kodex Velké Británie splňuje tři body ze čtyř, přičemž je opomíjena pouze povinnost učitelské sebereflexe. Švýcarsko také splňuje tři body ze čtyř požadovaných, ale na rozdíl od Velké Británie jejich etický kodex neobsahuje bod zahrnující důstojnost učitele a jeho povolání. Tento bod chybí i ve francouzském etickém kodexu, který se zároveň nezabývá ani povinností učitele dodržovat předpisy a nařízení školy.

### 8.3 Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáka

V posledních letech prošel vztah mezi školou a rodiči žáků patrnou proměnou. Rodiče byli dříve vnímáni jako prvek, který se do práce školy moc nezapojoval. V dnešní době se však hovoří o rodičích jako spolupracovnících učitelů ve školách. Rodič jako takový může v dnešní době ovlivnit chod školy, kam chodí jeho dítě, ať už například ve školní radě nebo svojí pomocí při různých akcích pořádaných školou (Rabušicová, 2004).

Etické zásady komunikace s rodičem by neměly sloužit pouze učiteli jako opora, ale mohou posloužit i rodičům (zákonným zástupcům) jako opora při potížích s komunikací učitele.

Tři stěžejní body obsažené v tabulce byly vybrány z důvodu, že je popisuje Gosiorovský ve své knize Úvod do profesní etiky (2008), jako základní aspekty učitelské etiky ve vztahu učitele k rodiči žáka.

Tab. 3 Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáka

	USA	Velká Británie	Švýcarsko	Francie	Slovensko
Učitel respektuje úlohu rodičů, jakožto hlavních činitelů výchovy	ANO	NE	ANO	ANO	ANO
Učitel úzce spolupracuje s rodiči	ANO	NE	ANO	NE	ANO
Učitel pravidelně informuje rodiče a prospěchu a chování žáka.	ANO	NE	ANO	ANO	ANO
Hodnocení	3/3	0/3	3/3	2/3	3/3

### Hodnocení

V hodnocení povinností a vztahu učitele k rodičům USA, Švýcarsko i Slovensko měli ve svých etických kodexech obsaženy všechny tři důležité body, které ve své knize vymezil Gosiorovský.

Velká Británie však tuto část etických aspektů učitele ve svém etickém kodexu nezmiňuje vůbec. Naproti tomu francouzský etický kodex naprosto opomíjí bod pojednávající o spolupráci učitele s rodičem.

## 8.4 Povinnosti a vztah učitele ke kolegům

Komunikace mezi učiteli na škole je velice důležitá. Kvalita učitelského sboru tvoří podstatnou část klima ve škole. Pokud spolu učitelé spolupracují, snadněji se řeší kázeňské problémy žáků a další rozvoj školy. Část profesního etického kodexu práv a povinností učitele ke kolegům se dle mého nejvíce týká třídních učitelů, kteří musejí nejvíce komunikovat s ostatními kolegy, kteří učí různé předměty v jejich třídě. Body, které jsou níže popsány v tabulce, byly vybrány na základě odborné literatury Úvod do profesní etiky (2008) od Gosiorovského.

Tab. 4 Povinnosti a vztah učitele ke kolegům

	USA	Velká Británie	Švýcarsko	Francie	Slovensko
Učitel spolupracuje s ostatními kolegy	NE	NE	ANO	ANO	ANO
Učitel se podílí na obraně křivě obviněného kolegy	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
Učitel požaduje rovné a spravedlivé zacházení pro všechny členy učitelské profese	ANO	NE	ANO	NE	ANO
Učitel objektivně hodnotí názory svých kolegů	ANO	NE	ANO	ANO	ANO
Hodnocení	3/4	1/4	4/4	3/4	4/4

### Hodnocení

Všechny čtyři body, které popisuje Gosiorovský ve své knize, splňuje Švýcarsko a Slovensko. USA ve svém etickém kodexu opomíjí pouze spolupráci učitele s ostatními kolegy. Stejně tomu je i u Velká Británie, ta však nemá svůj etický kodex obohacen nejen o spolupráci s kolegy, ale také o právo učitele požadovat rovné a spravedlivé zacházení pro všechny členy své profese a povinnost učitele objektivně hodnotit názory svých kolegů.

Francouzský etický kodex splňuje tři body ze čtyř, přičemž nezahrnuje pouze právo učitele na rovné a spravedlivé zacházení pro všechny kolegy.

## 9. Profesně etický kodex učitele v České Republice

Jak již bylo zmiňováno, průzkum jsem zaměřila na střední odborné školy v části Brno-město a Brno-venkov. Důvod, proč jsem se soustředila právě na střední odborné školy, je ten, že jsem absolventem Hotelové školy Světlá a Střední odborné školy Velké Meziříčí a i obor, který nyní studuji, se zaměřuje na učitelství odborných předmětů na středních odborných školách, takže je mi tato oblast velice blízká.

Průzkum byl realizován na konci roku 2016 a zahrnoval 42 středních odborných škol jakéhokoliv zaměření, na jejichž webových stránkách jsem se snažila najít uveřejněný etický kodex učitele.

Jak však z průzkumu vyplynulo, profesní etický kodex učitele na svých webových stránkách zveřejňuje v dané oblasti pouze jediná střední odborná škola, a to SOŠ EDUCAnet (viz. příloha 5).

Jedná se o školu soukromou, která nabízí dva studijní obory Informační technologie a Ekonomické lyceum provozované v klasické denní formě a je členem sítě soukromých škol nacházejících se v Praze, Ostravě, Českých Budějicích a Pardubicích. Tyto školy kladou důraz na výuku za pomoci nejmodernějších digitálních technologií, na samostatnou práci žáků a na jejich multimediální výstupy. Učitel zde nehraje roli pedagoga, který žáka pouze zkouší a učí klasickým způsobem, ale spíše tutora, který se snaží o zapojení žáka do výuky a o jeho motivaci pro další vědění a celoživotní učení. (EDUCAnet..., 2008)

Etický kodex učitele na Střední odborné škole EDUCAnet se skládá z 18 bodů, které popisují, jaká má učitel práva a povinnosti k sobě samému, svým žákům, kolegům a rodičům žáka.

- 1. Zná vizi zřizovatele, ztotožňuje se s ní, sděluje ji žákům a rodičům.*
- 2. Zná hodnoty vyznávané v síti EDUCAnet, ztotožňuje se s nimi a uplatňuje je ve svém výchovném a pedagogickém působení a to ve všech činnostech ve škole i na všech mimoškolních akcích. K uznávání těchto hodnot vede žáky.*
- 3. Zná strategické postupy uplatňované v síti EDUCAnet, které jsou cestou k naplnění vize zřizovatele. Tyto postupy uplatňuje ve svých výukových plánech. Ke strategickým postupům se vyjadřuje a navrhuje jejich korekce. Do schválení změn jsou závazné aktuálně platné strategické postupy. Se strategickými postupy seznamuje žáky a jejich rodiče.*
- 4. Uplatňuje moderní výukové metody. Typickým znakem sítě EDUCAnet je mnohem méně drilování a memorování faktů. Výrazně více se požadované vědo-*

- mosti a informace vyhledávají, třídí, zpracovávají, vyhodnocují a užívají pro výuku a žákovské projekty.*
- 5. Řídí se závazným dokumentem, kterým je Školní vzdělávací plán (ŠVP). Je obeznán se zde uvedenými cíli vzdělávání, kterými jsou A) Vybavit žáky klíčovými kompetencemi, B) Vybavit žáky širokým vzdělanostním základem, C) Připravit žáky k celoživotnímu učení, profesnímu, občanskému i osobnímu uplatnění. Klade naprosto stejný důraz tyto všechny části výchovně vzdělávacího procesu."*
  - 6. Neučí a nehodnotí žáky v klasickém slova smyslu. Je tutorem výchovných a výukových hodin. Motivuje žáky k učení, učí žáky učit se. Vymezuje rozsah poznání v souladu se svým výukovým plánem a školním vzdělávacím plánem (ŠVP). Připravuje žáky pro etapu následného celoživotního vzdělávání.*
  - 7. Vede žáky k multimediálnímu zpracování žákovských prací, esejí a výstupů z projektových týdnů. Pracuje s digitálním obrazem, zvukem a textem. Závěrem žákovských prací je sebehodnocení žáka, hodnocení kolektivem a pedagogem. Veškeré multimediální výstupy archivuje v určených úložištích školní dat. Všechny úkoly a samostatné a týmové práce žáků zadává tak, aby žák věděl, proč musí danou věc udělat.*
  - 8. Organizuje a zabezpečuje výuku pro přidělenou skupinu/třidu. Při hodnocení využívá věcné číselné i slovní hodnocení dle standardů školy. Vyváženě využívá danou stupnici, řádně informuje rodiče, zejména prostřednictvím k tomu určenému hodnotícího programu. Výrazně negativní průměr hodnocené svěřené skupiny/třídy je důvodem pro hospitaci a další opatření ze strany vedení školy.*
  - 9. Prioritně využívá všechny možnosti pozitivní motivace žáků. Na začátku školního roku srozumitelně seznámí žáky s pravidly hodnocení jejich práce (co, kdy, kde, jak, proč) a tato pravidla dodržuje.*
  - 10. Postupuje diferencovaně, zejména ke slabším žákům a těm, kteří z nejrůznějších důvodů zůstali pozadu. Těmto skupinám se věnuje po výuce, kondičními lekce, korespondenčně, pomáhá pomocí sociálních sítí a e-mailu.*
  - 11. Žákům, kteří jsou slabší v písemném či ústním projevu umožní způsob testování vědomostí, ve kterém žák podává lepší výkony.*
  - 12. Plnohodnotně využívá zdroje E-learningu určené školou (nebo sítí EDU-CAnet). Sám se aktivně podílí na tvorbě e-learningových materiálů, zpracovává vlastní lekce a cituje vhodné veřejné zdroje a zpřehledňuje je.*
  - 13. Ovládá nadstandardně výpočetní techniku, práci na internetu nové generace. Stále se v tomto oboru zdokonaluje a snaží se stačit dynamickému rozvoji informačních technologií.*
  - 14. Zdrženlivě hodnotí objektivní skutečnosti. Může uplatňovat svůj pohled na svět a svoji kulturu, tyto hodnoty však nevnucuje svým žákům.*
  - 15. Vědění a vědomosti neustále propným životem a praxí. Vede žáky k uplatňování naučeného v reálné situaci. Do výuky včleňuje outdoor akce, exkurze, projektové týdny. Vede žáky k uplatnění naučeného popř. další informace*



*dohledávat. Využívá simulačních her, kde žák řeší konkrétní problém, který ho může v reálném životě potkat.*

16. *Vede žáky k respektování pravidel, dodržování školního řádu, pravidel soužití a společenských pravidel. Sám tato pravidla také dodržuje a je v tomto ohledu příkladem žákům.*
17. *V maximální míře je loajální ke svému zaměstnavateli, jeho pokyny bere za své, a to i v případech, kdy se s nimi zcela neztotožňuje.*
18. *Při výchovném a vzdělávacím procesu, dříve, nežli použije jakýkoliv postih či sankci, čerpá ze všech možností dostupných pozitivních motivačních stimulů. (Motivací pro žáky je, když na určité věci přicházejí sami, když mohou být pyšni na své výsledky a mají pocit, že je zajímá to, co studují.) Vnější motivace známkou je výrazně méně hodnotná, nežli motivace vnitřní.*

## Srovnání etických kodexů s kodexem EDUCAnet

Analýza bodů etického kodexu Střední odborné školy EDUCAnet poskytla možnost porovnání stěžejních bodů potřebných pro tvorbu etického kodexu, jak je popisuje Gosiorovský (2008).

### 9.1. Povinnosti a vztah učitele k sobě samému

Tab. 5 Povinnosti a vztah učitele k sobě samému EDUCAnet

	EDUCAnet
Učitel udržuje svoji důstojnost a důstojnost svého povolání	NE
Učitel se neustále dále samovzdělává	ANO
Učitel musí být schopný sebereflexe	ANO
Učitel dodržuje nařízení školy a její předpisy	ANO
Hodnocení	3/4

#### Hodnocení

Etický kodex SOŠ EDUCAnet splňuje tři ze čtyř bodů. Kodex školy opomíjí pouze povinnosti učitele udržovat svoji důstojnost a důstojnost svého povolání.

## 9.2. Povinnosti a vztah učitele k žákovi

Tab. 6 Povinnosti a vztah učitele k žákovi EDUCAnet

	EDUCAnet
Učitel chrání osobní údaje žáka	ANO
Učitel nesmí použít žádnou formu diskriminace žáka.	ANO
Učitel žákům podává subjektivně nezkreslená fakta.	ANO
Učitel žáky vede k toleranci a respektování práv druhých	ANO
Učitel dodržuje specifické nároky každého žáka na výuku. Bere na vědomí žákovo postižení nebo rodinné problémy.	ANO
Hodnocení	5/5

### Hodnocení

Etický kodex Střední odborné školy EDUCAnet splňuje všechny náležitosti vztahu učitele k žákovi, které popisuje jako stěžejní Gosiorovský v knize Úvod do profesní etiky (2008).

### 9.3. Povinnosti a vztah učitele ke kolegům

Tab. 7 Povinnosti a vztah učitele ke kolegům EDUCAnet

	EDUCAnet
Učitel spolupracuje s ostatními kolegy	NE
Učitel se podílí na obraně křivě obviněného kolegy	NE
Učitel požaduje rovné a spravedlivé zacházení pro všechny členy učitelské profese	NE
Učitel objektivně hodnotí názory svých kolegů	NE
Hodnocení	0/4

#### Hodnocení

Střední škola EDUCAnet jakožto jediná škola, která má etický kodex učitele dostupný na svých webových stránkách, v něm naprosto opomíjí povinnosti a vztah mezi učitelem a kolegy. Což z pohledu Gosiorovského, který tento vztah uvádí jako aspekty etiky učitele je důležité.

### 9.4. Práva a povinnosti učitele k rodičům žáka

Tab. 8 Povinnosti a vztah učitele k rodičům žáka EDUCAnet

	EDUCAnet
Učitel respektuje úlohu rodičů, jakožto hlavních činitelů výchovy	NE
Učitel úzce spolupracuje s rodiči	ANO
Učitel pravidelně informuje rodiče a prospěchu a chování žáka.	ANO
Hodnocení	2/3

## 10. Diskuze

Do škol navíc nepronikl duchovní rozměr, s nímž Komenský neodmyslitelně počítal. Ve výuce se střídají jména vladařů, letopočty, matematické vzorce, geometrická a gramatická pravidla a mnoho podružných fakt, která je třeba prostě memorovat, i když žáci i učitele dobře vědí, že za několik měsíců, nemluvě už o letech, se většina balastu z dětské paměti vytratí.

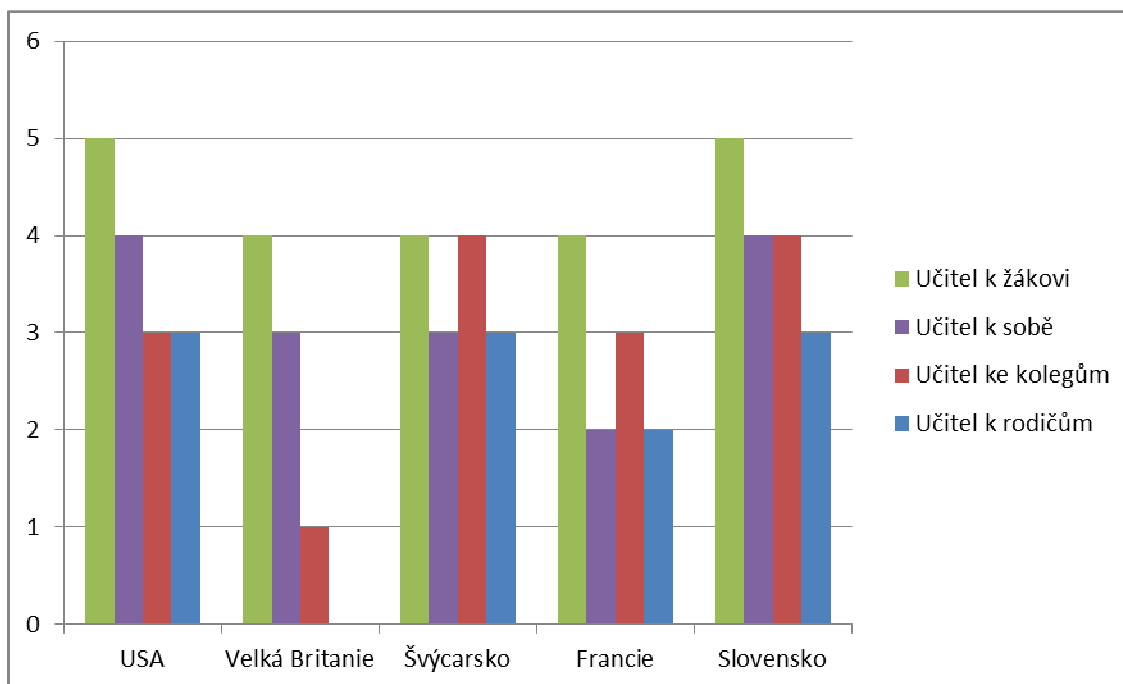
Zeptáme-li se však, jsou-li naše děti vedeny k etickému chování v životě, jaký mravní kodex jim naši učitelé vštěpují? Naučí se dívat na svět, na vzdálené národy s pocitem tolerance a porozumění? Dozvědí se o duchovních bojích, které tu vedli velcí mužové po tisíce let? Naučí se na lidi kolem sebe dívat jako na své bližní, kteří nesou světem stejný lidský úděl? Dozvědí se o lidském svědomí a o jeho úloze, o obtížnosti a riziku boje za pravdu a pokrok na zemi? Dají snad učitelé dětem intelektuální a citovou výbavu pro těžké okamžiky života: Nikoliv.

Děti mají vycházet ze školy jako mobilní slovníky encyklopedických znalostí, přičemž se už předem počítá, že ve většině stran této encyklopedie mladí lidé nikdy listovat nebudou. Váha je tedy kladena na fakta, ale ne na onen nezbytný základ, bez něhož člověk nemůže být člověkem totiž na kvalitu ducha (Pozitivní noviny...,2007).

Tato citace od Slavomíra Pejčocha, dle mého názoru, velice dobře vystihuje dlouhodobou situaci českého školství a podněcuje také otázku, zda existuje vůbec nějaký etický kodex pro školy, který by jasně definoval to, jak se má žák, učitel i rodič ve spolupráci se školou chovat, aby student nedostával pouze vědomosti, ale dostalo by se mu i určitého etického základu do života.

Na tuto otázku můžeme odpovědět jednoznačně. Takovýto etický kodex pro střední odborné školy bychom v České republice jen velice těžko hledali, v čemž nás utvrzuje i téměř nulová výše odborných zdrojů vztahujících se k této problematice.

Výsledky, které nám poskytla tato bakalářská práce při porovnávání úrovně etických kodexů učitele ve vybraných zemích na základě aspektů učitelské etiky publikované v Úvodu do profesní etiky (2008) od Gosiorovského můžeme nejlépe zhodnotit díky vyobrazení v grafu.



**Obrázek 1** Hodnocení kodexů pro jednotlivé státy

Tento graf nám jasně ukazuje výsledky průzkumu, kdy bylo zjištěno, že etický kodex USA obsahuje všechny čtyři požadované body etického kodexu učitele, a to povinnosti a vztah učitele k žákovi, k sobě samému, ke kolegům a k rodičům. Nejvíce se však etický kodex USA zabývá povinnostmi a vztahem učitele k žákovi.

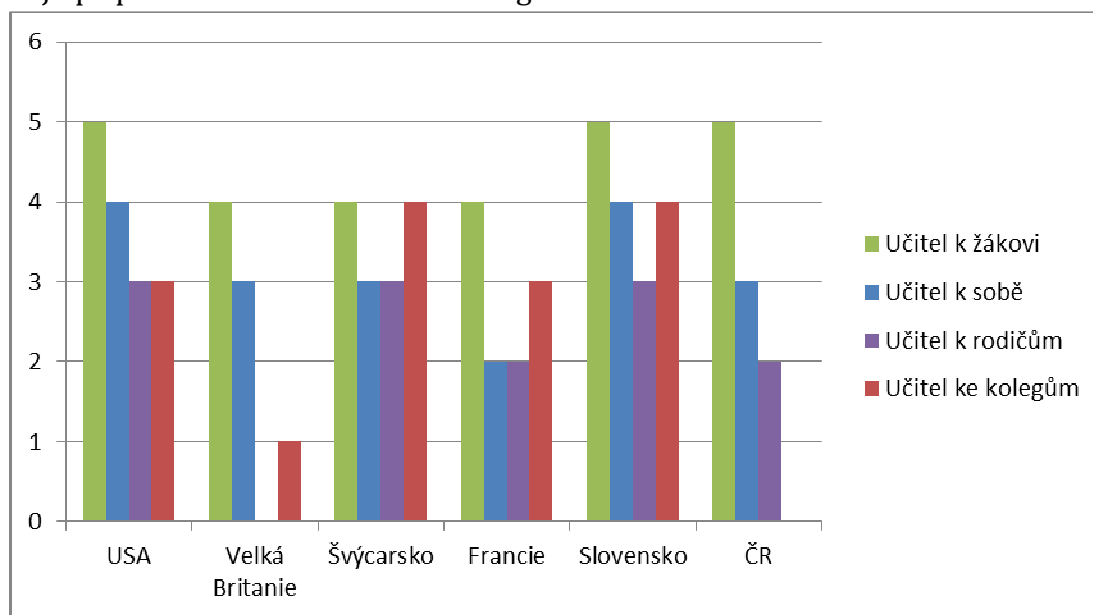
Velká Británie ve svém kodexu úplně opomíjí povinnosti a vztah učitele k rodičům a velmi málo se také zabývá povinnostmi a vztahem učitele ke kolegům. Švýcarský etický kodex učitele, jak můžeme vidět v grafu je velmi dobře propracován, a zabývá se všemi kategoriemi, které jsou podle Gosiorovského (2008) při tvorbě etického kodexu podstatné.

Etický kodex Francie se nejvíce zabývá povinnostmi a vztahem učitele k žákovi a ke kolegům, což je pochopitelné, protože učitel je se žáky a kolegy v kontaktu každý den.

Posledním hodnoceným kodexem je Slovenský etický kodex, který nejvíce splňuje požadované body pro etický kodex definované Gosiorovským (2008). Při průzkumu webových stránek Středních odborných škol za účelem nalezení etického kodexu učitele bylo zjištěno, že tento etický kodex na svých stránkách uveřejňuje pouze jediná střední odborná škola. Můžeme se pouze domnívat, zda české školy mají vůbec povědomí o existenci etického kodexu učitele.

Nalezený český etický kodex byl analyzován stejně jako ostatní etické kodexy USA, Velké Británie, Švýcarska, Francie a Slovenska podle aspektů učitelské etiky od Gosiorovského (2008). Výsledné postavení, jaké má etická kodex Střední

odborné školy EDUCAnet v porovnání s etickými kodexy vybraných zemí můžeme nejlépe pozorovat na níže uvedeném grafu.



**Obrázek 2** Hodnocení kodexů pro jednotlivé státy ve srovnání s ČR

Etický kodex Střední odborné školy EDUCAnet a tedy jediný etický kodex, který je veřejně k nahlédnutí, se nejvíce zabývá povinnostmi a vztahem učitele k žákovi, což nám jasně vychází z grafu. Co ale tento etický kodex učitele úplně opomíjí je vztah učitele ke kolegům a v celkovém propracování jednotlivých podkategorií povinností a vztahu učitele k sobě samému, rodičům a kolegům není dle mého názoru na vysoké úrovni, například ve srovnání se slovenským, popř. švýcarským etickým kodexem učitele..

Po prostudování odborné literatury se většina autorů shoduje, že etický kodex učitele by měl být při stavu dnešního středoškolského vzdělávání nezbytná součást školní dokumentace. Cílem dalších průzkumů může být, zda by učitelé a ředitelé středních škol uvítali spíše jimi vypracovaný etický kodex učitele nebo etický kodex učitele, který vypracoval stát a nařídil jeho dodržování.

Nedávný vznik Pedagogické komory nasvědčuje však tomu, že učitele sami, se budou snažit o vznik jednotného etického kodexu učitele, který by sloužil jako podpora učitele.

Při prostudování odborné literatury a jiných již existujících etických kodexů v cizích zemích bylo zjištěno, že stěžejními body etického kodexu učitele jsou: učitel nesmí použít žádnou formu diskriminace, učitel podává nezkrácená fakta a v neposlední řadě učitel se dále samovzdělává. Tyto tři body se objevují ve všech analyzovaných kodexech a také ve většině odborné literatury. Proto by bylo dle

mého názoru vhodné, aby se staly součástí etického kodexu učitele i pro Českou republiku.

## 11. Doporučení pro pedagogickou praxi

Na základě zpracování teoretické a praktické části bakalářské práce jsem zjistila, že téma profesně etického kodexu učitele je velice opomíjeno a mělo by se mu věnovat více pozornosti. Pro začínající, ale i zkušené pedagogy by byl jednotný etický kodex přínosem a oporou při jednání se žáky, rodiči a kolegy.

Mé doporučení pro pedagogickou praxi je tedy takové, že v případě vzniku etického kodexu pro střední odbornou školu by se na jeho tvorbě měli podílet všichni pedagogičtí pracovníci a jeho obsah by měl být založený na odborných publikacích zabývajících se profesní etikou učitele. Konkrétně bych po prozkoumání dostupných publikací týkající se této problematiky doporučila Úvod do profesní etiky (2008) od Gosiorovského, na které sama zakládám průzkum, který uvádím v praktické části. Za zmínku ale určitě stojí i Etický kodex křesťanského učitele (2005) dále také Učitelia patria do nebe (2008).

Po prozkoumání dostupných kodexů ať už v České republice, nebo v jiných státech, které jsou založené na odborné literatuře, jasně vyplývá a je tedy i doporučením při tvorbě etického kodexu, že každý etický kodex by měl obsahovat povinnosti a vztah učitele se žákem, učitele k sobě samému, učitele k rodičům a v neposlední řadě i učitele ke kolegům.

Důležitým doporučením je větší angažovanost učitelů ve sdruženích a to konkrétně v nově vzniklé Pedagogické komoře, která by mohla etický kodex učitele za pomoci učitelů vytvořit a prosadit jako platný školní dokument.



## 12. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo poskytnout souhrnné informace o profesně etických kodexech a konkrétně o etickém kodexu učitele, převážně pak se zaměřením na to, co by měl obsahovat, jeho výskyt v České republice a výskyt v jiných zemích světa.

Teoretická část se zabývala vymezením pojmu etika, jejím rozdělením a etickým kodexem. Tato část práce je také obohacena o definici pojmu profese, profesního kodexu a o popis profesních etických kodexů vybraných profesí.

Nejdůležitější částí je však definice pojmu učitelská etika, kde byla jako stěžejní literatura použita odborná publikace Úvod do profesní etiky (2008) od Gosiorovského, který v ní popisuje aspekty učitelské etiky, na kterých byla následně postavena celá praktická část.

Cílem praktické části bylo zjistit existenci etického kodexu středních odborných škol v části Brno-město a Brno-venkov a odhalit tak zda vybrané školy uveřejňují na svých webových stránkách etický kodex učitele. Při průzkumu bylo zjištěno, že pouze jedna střední odborná škola ve vybrané lokalitě na svých webových stránkách tento etický kodex uveřejňuje. Což je velice překvapující zjištění a naskytá se tak otázka, zda školy věnují dostatečnou pozornost etickým pravidlům v chování pedagoga.

Dílčím cílem praktické části bakalářské práce bylo také zjistit, zda jiné země ve světě mají státními orgány uznaný profesní etický kodex učitele, kde ho člověk může najít a jakou má tento dokument podobu. Při průzkumu profesně etických kodexů USA, Francie, Velké Británie, Slovenska a Švýcarska bylo zjištěno, že vybrané kodexy se věnují oblastem práv a povinností učitele k sobě samému, k žákovi, ke kolegům a v neposlední řadě i k rodičům žáka a snaží se tedy o podchycení jakékoliv situace, která by mohla vzniknout díky neetickému chování učitele. Dokumenty obsahující etické kodexy USA, Francie, Velké Británie, Slovenska a Švýcarska byly ve většině případů nalezeny k nahlédnutí na webových stránkách vládních organizací zabývajících se výchovou a vzděláváním.

Nalezené etické kodexy USA, Francie, Velké Británie, Slovenska a Švýcarska byly porovnány s nalezeným etickým kodexem Střední odborné školy EDUCAnet, která ho jako jediná škola ve vybrané lokalitě uveřejňovala na svých stránkách, a následně byly i porovnávány na základě aspektů učitelské etiky, které ve své knize popsal Gosiorovský.

Po ukončení praktické části bakalářské práce jsem došla k závěru, že učitelská etika a konkrétně etický kodex učitele je v České republice oproti jiným státům opomíjen a nevěnuje se mu dostatečná pozornost. Obecně si myslím, že v dnešní

době, kdy se učitele velice často setkávají s výchovnými problémy žáků, jsou aspekty učitelské etiky velice důležité a konkrétní dokument tedy etický kodex by jim mohl při rozhodování velice pomoci.

Závěrem bych ráda podotkla, že mi tato práce poskytla spoustu cenných informací, které použiji v každodenním životě, a nejen v učitelské profesi.

## 13. Zdroje:

- BALÍKOVÁ, Marie. *Obsahová analýza*. In: KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2017-05-23].
- Code d'éthique. *Národní informační centrum pro mládež* [online]. 2017 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/>
- Code of Ethics Educators. *Association of american educators* [online]. [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <https://www.aeteachers.org/index.php/about-us/aae-code-of-ethics>
- DOROTÍKOVÁ, Soňa, ed. *Profesní etika učitelství*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7290-102-8.
- Etický kodex novinářů. *Syndikát novinářů* [online]. [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex>
- Etický kodex policie. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>
- Etický kodex učitelů. *Slovenská komora učiteľov* [online]. [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.komoraucitelov.org/sekcia-6-kodex.html>
- GLUCHMANOVÁ, Marta a Vasil GLUCHMAN. *Profesijná etika učiteľa*. Brno: Tribun EU, 2009. Librix.sk. ISBN 978-80-7399-827-1.
- GOSIOROVSKÝ, Ivan. *Úvod do profesní etiky: (monografie)*. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2008. ISBN 978-80-7314-159-2.
- HARTMANN, Nicolai. *Struktura etického fenoménu*. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0970-1.
- Každý svým knězem, filosofem a králem. *Pozitivních novin* [online]. 2007 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2007120047>
- Kodex učitele sítě EDUCAnet. *EDUCAnet Brno* [online]. 2008 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://brno.educanet.cz/index.php?page=kodex-ucitele>
- MUNZAROVÁ, Marta. *Vybrané kapitoly z lékařské etiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2000. ISBN 80-210-2417-8.
- NOVOTNÁ BŘEZOVSKÁ, Barbora. *Profesní etika*. Brno: Vysoká škola Karla Engliš, 2011. ISBN 978-80-86710-38-9.
- PAJTINKA, Lubomír. *Učitelia patria do neba: (alebo malá pocta veľkému povolaniu)*. Bratislava: IŠ-SET, 2006. ISBN 8096907239.

- PELCOVÁ, Naděžda a Ilona SEMRÁDOVÁ. *Fenomén výchovy a etika učitelského povolání*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2636-9.
- PISARENKO, Viktorija Ivanovna a I. Ja. PISARENKO. *Pedagogičeskaja etika: kniga dlja učitelja*. 3 dopol. i pererab. izd. Minsk: Narodnaja asveta, 1968.
- PRAIRAT, Eirick. *De la déontologie enseignante: valeurs et bonnes pratiques*. Nouv. éd. Paris: Presses universitaires de France, 2009. ISBN 9782130571308.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- ŠELDER, Alois. *Učitel'ská charta*. Praha: Práce, 1968.
- Teacher's standards. *GOV* [online], 2012 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/teachers-standards>
- THOMPSON, Mel. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004. Filozofie (Portál). ISBN 80-7178-806-6.
- TRUNDA, Michal. *Zákon o pedagogických pracovnících s odborným výkladem*. Třinec: RESK, 2012. ISBN 978-80-87675-01-4.
- Vzdělávací systém Francie. *Národní informační centrum pro mládež* [online]. 2014 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/francouzsky-vzdelavaci-system>
- Vzdělávací systém Slovensko. *Národní informační centrum pro mládež* [online], 2014 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/slovensky-vzdelavaci-system>
- Vzdělávací systém USA. *Národní informační centrum pro mládež* [online], 2014 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/americky-vzdelavaci-system>
- Vzdělávací systém Velká Británie. *Národní informační centrum pro mládež* [online], 2014 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/britsky-vzdelavaci-system>
- Vztah mezi učitelem a žákem. *WikiSkripta* [online]. 2016 [cit. 2017-06-01]. Dostupné z: [http://www.wikiskripta.eu/index.php/Pedagogick%C3%A1\\_psychologie/Vztah\\_mezi\\_u%C4%8Ditelem\\_a\\_%C5%BE%C3%A1kem](http://www.wikiskripta.eu/index.php/Pedagogick%C3%A1_psychologie/Vztah_mezi_u%C4%8Ditelem_a_%C5%BE%C3%A1kem)

# Přílohy

## Příloha 1

### Etický kodex novinářů

Deklarace ministrů států zúčastněných na 4. Evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků konané v Praze v prosinci 1994 uznala v bodě 11 c, že „novináři mají právo přijímat své vlastní samoregulační normy např. ve formě etického kodexu.“

V rezoluci č. 2 této konference se říká, že kodexy chování mají být „dobrovolně přijaty a dobrovolně uplatňovány“ a že „výkon novinářského povolání je založen zejména na základním právu na svobodu projevu, zaručenou článkem č. 10 Evropské konvence o lidských právech.“

Kodexy chování novinářů, které byly přijaty v řadě evropských demokratických zemí, se snaží různým způsobem sladit práva a svobody novinářů s právy a svobodami občanů tak, aby se nedostávaly do konfliktu, a stanovit odpovědnost novinářů za jejich činnost.

Syndikát novinářů České republiky na základě studia mezinárodních i národních dokumentů vypracoval **Etický kodex novináře**, který je závazný pro jeho členy a k jehož dobrovolnému dodržování vyzval všechny české a moravské novináře bez ohledu na jejich členství v syndikátu.

#### 1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace.

Občané demokratického státu bez rozdílu svého společenského postavení mají nezadatelné právo na informace, jak jim je zajišťuje čl.17 Listiny práva svobod, jež je součástí Ústavy České republiky. Novináři toto občanské právo realizují svou činností. Nezbytně proto přejímají plnou odpovědnost za to, že informace, které předávají veřejnosti, jsou včasné, úplné, pravdivé a nezkreslené. Občan má právo na objektivní obraz skutečnosti. Novinář je proto povinen:

- zveřejňovat jen informace, jejichž původ je znám, nebo v opačném případě je doprovodit nezbytnými výhradami,
- respektovat pravdu bez ohledu na důsledky, které to pro něj může mít, vyhledávat informace, které slouží všeobecnému zájmu, i přes překážky,
- dbát na rozlišování faktů od osobních názorů,
- hájit svobodu tisku i svobodu jiných medií,
- neodchylovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti,
- nepřipustit, aby domněnka byla vydávána za ověřený fakt a zprávy byly deformovány zamlčením důležitých dat,
- odmítat jakýkoli nátlak na zveřejnění nepravdivé, nebo jen částečně pravdivé informace,

- odmítat jakékoli zásahy státních orgánů, jež by mohly ovlivnit pravdivost sdělení,
- přijímat pouze úkoly srovnatelné s jeho profesionální důstojností,
- nepoužívat nepoctivé prostředky k získání informace, fotografie nebo dokumentu nebo využívat k tomu dobré víry kohokoliv. Nepoctivost prostředků je při tom třeba posuzovat v souvislosti s veřejným zájmem na publikování příslušné informace.

## **2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.**

Povahou novinářské profese je odpovědnost k veřejnosti. Proto je základním předpokladem pro tuto činnost vysoká profesionalita. Z tohoto hlediska je novinář povinen:

- nést osobní odpovědnost za všechny své uveřejněné materiály,
- vyloučit všechny činnosti, které by jej mohly kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů,
- nepřijímat žádné hodnotné dary nebo výhody, které by měly souvislost s jeho novinářskou činností, zvláště pak z důvodů zveřejnění nebo zatajení nějaké informace,
- nezneužívat povolání novináře k činnosti reklamního pracovníka a nepřijímat žádnou odměnu přímou nebo nepřímou od zájemců o reklamu, odmítnout podílet se na publikování skryté reklamy,
- nepodepisovat svým jménem obchodní ani finanční reklamy,
- nepřijímat peníze ve veřejné službě nebo v soukromém podniku tam, kde jeho postavení novináře a jeho vliv by mohly být zneužity,
- nezneužívat výsad, plynoucích z povolání novináře, k prezentování svých osobních postojů,
- nezneužívat možných výhod, plynoucích z členství v Syndikátu novinářů, k uspokojování soukromých potřeb.

## **3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií.**

Z tohoto hlediska je novinář povinen řídit se těmito požadavky:

- nic neomlouvá nepřesnost nebo neprověření informace, každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná, musí být neprodleně opravena,
- jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže,
- respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí,

- dodržovat přísně zásadu presumpce nevinny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení,
- považovat pomluvu, neprokázané obvinění, překroucení dokumentů, faktů a lži za nejzávažnější profesionální chyby,
- kromě nesporných důvodů veřejného zájmu nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnází nebo osobní tísně,
- novinář nesmí využívat ve svůj prospěch informace získané při výkonu svého povolání dříve, než budou tyto informace zveřejněny,
- nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientace,
- při reprodukci jakéhokoli textu musí být uveden jeho autor formou adekvátní k rozsahu přetištěného materiálu,
- plagiát se zásadně zakazuje.

Etický kodex novináře přijala jako otevřený dokument valná hromada Syndikátu novinářů ČR dne 18. 6. 1998 a na návrh Komise pro etiku při Syndikátu novinářů jej aktualizovala správní rada dne 25. 11. 1999.

ZDROJ <http://syndikat-novinaru-cr-z-s.webnode.cz/etika/kodex/>

## Příloha 2

### Etický kodex lékaře

Obecné zásady:

1. Stavovskou povinností lékaře je péče o zdraví jednotlivce i celé společnosti v souladu se zásadami lidskosti, v duchu úcty ke každému lidskému životu od jeho počátku až do jeho konce a se všemi ohledy na důstojnost lidského jedince.
2. Úkolem lékaře je chránit zdraví a život, mírnit utrpení, a to bez ohledu na národnost, rasu, barvu pleti, náboženské vyznání, politickou příslušnost, sociální postavení, sexuální orientaci, věk, rozumovou úroveň a pověst pacienta či osobní pocity lékaře.
3. Lékař má znát zákony a závazné předpisy platné pro výkon povolání a tyto dodržovat. S vědomím osobního rizika se nemusí cítit být jimi vázán, pokud svým obsahem nebo ve svých důsledcích narušují lékařskou etiku či ohrožují základní lidská práva.
4. Lékař je povinen být za všech okolností ve svých profesionálních rozhodnutích nezávislý a odpovědný.
5. Lékař uznává právo každého člověka na svobodnou volbu lékaře.



Lékař a výkon povolání:

1. Lékař v rámci své odborné způsobilosti a kompetence svobodně volí a provádí ty preventivní, diagnostické a léčebné úkony, které odpovídají současnému stavu lékařské vědy a které pro nemocného považuje za nejvýhodnější. Přitom je povinen respektovat v co největší možné míře vůli nemocného (nebo jeho zákonného zástupce).
2. Každý lékař je povinen v případech ohrožení života a bezprostředního vážného ohrožení zdraví neodkladně poskytnout lékařskou pomoc.
3. Lékař musí plnit své povinnosti v situacích veřejného ohrožení a při katastrofách přírodní nebo jiné povahy.
4. Lékař má právo odmítnout péči o nemocného z odborných důvodů nebo je-li pracovně přetížen nebo je-li přesvědčen, že se nevytvořil potřebný vztah důvěry mezi ním a pacientem. Je však povinen doporučit a v případě souhlasu zajistit vhodný postup v pokračování léčby.
5. Lékař nemůže být donucen k takovému lékařskému výkonu nebo spoluúčasti na něm, který odporuje jeho svědomí.
6. Lékař nesmí předepisovat léky, na něž vzniká závislost, nebo které vykazují účinky dopingového typu k jiným než léčebným účelům.
7. Lékař u nevléčitelně nemocných a umírajících účinně tiší bolest, šetří lidskou důstojnost a mírní utrpení. Vůči neodvratitelné a bezprostředně očekávané smrti však nemá být cílem lékařova jednání prodlužovat život za každou cenu. Eutanazie a asistované suicidium nejsou přípustné.
8. U transplantací se lékař řídí příslušnými předpisy. Odběru tkání a orgánů nesmí být zneužito ke komerčním účelům.
9. Lékař je v zájmu pacienta povinen důsledně zachovávat lékařské tajemství, s výjimkou případů, kdy je této povinnosti souhlasem pacienta zbaven nebo když je to stanoveno zákonem.
10. Lékař, který vykonává své povolání, je povinen odborně se vzdělávat.
11. Lékař je povinen při výkonu povolání vést a uchovávat řádnou dokumentaci písemnou nebo jinou formou. Ve všech případech je nutná přiměřená ochrana znemožňující změnu, zničení nebo zneužití.

12. Lékař nesmí své povolání vykonávat formou potulné praxe.
13. Lékař nesmí sám nebo po dohodě s jinými ordinovat neúčelné léčebné, diagnostické a jiné úkony ze zjištěných motivů. V rámci své pravomoci nesmí poskytovat odborně neodpovídající vyjádření, z nichž by plynuly občanům neoprávněné výhody.
14. Pokud lékař doporučuje ve své léčebné praxi léky, léčebné prostředky a zdravotní pomůcky, nesmí se řídit komerčními hledisky, ale výhradně svým svědomím a prospěchem pacienta.
15. Lékař se podle svého uvážení účastní na prezentaci a diskusi medicínských témat na veřejnosti, v tisku, v televizi, rozhlasu, musí se však vzdát individuálně cílených lékařských rad a doporučení ve svůj soukromý prospěch.
16. Lékař se musí zdržet všech nedůstojných aktivit, které přímo nebo nepřímo znamenají propagaci nebo reklamu jeho osoby a lékařské praxe a ve svých důsledcích jsou agitační činnosti, cílenou na rozšíření klientely. Nesmí rovněž tyto aktivity iniciovat prostřednictvím druhých osob.
17. Nový způsob léčení je možné použít u nemocného až po dostatečných biologických zkouškách, za podmínek dodržení Helsinské konvence a Norimberského kodexu, pod přísným dohledem a pouze tehdy, pokud pacienta nepoškozuje.
18. Lékař si má být vědom své občanské úlohy i vlivu na okolí.

#### Lékař a nemocný:

1. Lékař plní vůči každému nemocnému své profesionální povinnosti. Vždy včas a důsledně zajistí náležitá léčebná opatření, která zdravotní stav nemocného vyžaduje.
2. Lékař se k nemocnému chová korektně, s pochopením a trpělivostí a nesníží se k hrubému nebo nemravnému jednání. Bere ohled na práva nemocného.
3. Lékař se má vzdát paternalitních pozic v postojích vůči nemocnému a respektovat ho jako rovnocenného partnera se všemi občanskými právy i povinnostmi, včetně zodpovědnosti za své zdraví.
4. Lékař je povinen pro nemocného srozumitelným způsobem odpovědně informovat jeho nebo jeho zákonného zástupce o charakteru onemocnění,

zamýšlených diagnostických a léčebných postupech včetně rizik, o uvažované prognóze a o dalších důležitých okolnostech, které během léčení mohou nastat.

5. Lékař nesmí zneužít ve vztahu k nemocnému jeho důvěru a závislost jakýmkoliv způsobem.

Vztahy mezi lékaři:

1. Základem vztahů mezi lékaři je vzájemně čestné, slušné a společensky korektní chování spolu s kritickou náročností, respektováním kompetence a přiznáním práva na odlišný názor.

2. Lékař v zájmu své stavovské cti i s ohledem na pověst lékařské profese nesmí podceňovat a znevažovat profesionální dovednosti, znalosti i poskytované služby jiných lékařů, natož používat ponižujících výrazů o jejich osobách, komentovat nevhodným způsobem činnost ostatních lékařů v přítomnosti nemocných a nelékařů.

3. Lékař kolegiálně spolupracuje s těmi lékaři, kteří současně nebo následně vyšetřují či léčí stejného pacienta. Předává-li z důvodných příčin nemocného jinému lékaři, musí mu odevzdat zjištěné nálezy a informovat ho o dosavadním průběhu léčby.

4. Lékař je povinen požádat dalšího nebo další lékaře o konzilium vždy, když si to vyžádají okolnosti a nemocný souhlasí. Je právem lékaře navrhnout osobu konzultanta. Závěry konziliárního vyšetření mají být dokumentovány zásadně písemnou formou a je povinností o nich informovat nemocného, se zvláštním důrazem tehdy, pokud se názory lékařů liší, a je právem lékaře vzdát se dalšího léčení, pokud se nemocný přikloní k jinému názoru konzultanta.

5. Lékař musí svou praxi vykonávat zásadně osobně. Zastupován může být jen dočasně, a to lékařem vedeným v seznamu České lékařské komory a splňujícím potřebné odborné předpoklady.

Lékař a nelékař:

1. Lékař spolupracuje se zdravotními pracovníky vyškolenými v různých specializovaných činnostech. Pověří-li je diagnostickými nebo léčebnými úkoly a dalšími procedurami, musí se přesvědčit, zda jsou odborně, zkušenostmi i zodpovědností způsobilí tyto úkony vykonávat.

2. Lékaři není dovoleno vyšetřovat nebo léčit s osobou, která není lékařem a nepatří k zdravotnímu personálu. Tyto osoby nesmějí být přítomny ani jako diváci při lékařských výkonech. Výjimkou z uvedených zásad jsou osoby, které se u lékaře vzdělávají, nebo pracují v lékařských oborech a dalších osob, s jejichž přítomností pacient souhlasí, pokud není lékařsky zdůvodněných námitek.

### **Příloha 3**

#### **Etický kodex policisty**

Príslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

#### **Cílem Policie České republiky je:**

- chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
- prosazovat zákonnost,
- chránit práva a svobody osob,
- preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

#### **Základními hodnotami Policie České republiky jsou:**

- profesionalita,
- nestrannost,
- odpovědnost,
- ohleduplnost,
- bezúhonnost.

#### **Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je:**

- prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,

- uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
- používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
- nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
- zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
- zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů

**Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je:**

- usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,
- dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
- netolerovat ani nekrýt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.

**Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je:**

- nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
- chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.

## Příloha 4

NÁZEV ŠKOLY	MAJÍ KDX	NEMAJÍ KDX	STRÁNKY
Střední průmyslová škola chemická, Vranovská		X	<a href="http://www.spschbr.cz">http://www.spschbr.cz</a>
Střední škola Charbulova		X	<a href="http://www.ssposbrno.cz">http://www.ssposbrno.cz</a>
Střední zdravotnická škola, Merhautova		X	<a href="http://www.szsmrh.cz">http://www.szsmrh.cz</a>
Integrovaná střední škola automobilní		X	<a href="http://www.issabrno.cz">http://www.issabrno.cz</a>
SŠ F.D. Roosevelta pro tělesně postižené		X	<a href="http://www.ssfd.cz">http://www.ssfd.cz</a>
SŠ stavebních řemesel, Brno - Bosonohy		X	<a href="http://www.soubosonohy.cz">http://www.soubosonohy.cz</a>
SŠ umění a designu		X	<a href="http://www.ssudbrno.cz">http://www.ssudbrno.cz</a>
EDUCAnet Brno	X		<a href="http://brno.educanet.cz">http://brno.educanet.cz</a>
OA, SOŠ knihovnická		X	<a href="http://www.oakobrno.cz">http://www.oakobrno.cz</a>
Střední průmyslová škola, Sokolská		X	<a href="http://www.spsbrno.cz">http://www.spsbrno.cz</a>
Střední škola průmyslová, Purkyňova		X	<a href="http://www.sspbrno.cz">http://www.sspbrno.cz</a>
SŠ technická a ekonomická, Olomoucká		X	<a href="http://sstebrno.cz">http://sstebrno.cz</a>
SŠ informatiky, poštovníctví, finančnictví		X	<a href="http://www.cichnovabrno.cz">http://www.cichnovabrno.cz</a>
SŠ Polytechnická, Jílova		X	<a href="http://www.jilova.cz">http://www.jilova.cz</a>
SŠ strojírenská a elektrotechnická		X	<a href="http://www.sssebrno.cz">http://www.sssebrno.cz</a>
SŠ pro tělesně postižené Gemini		X	<a href="http://www.geminibrno.cz">http://www.geminibrno.cz</a>
Konzervatoř Brno		X	<a href="http://www.konzervatorbrno.eu">http://www.konzervatorbrno.eu</a>
SŠ pro sluchově postižené		X	<a href="http://www.ssbrno.cz">http://www.ssbrno.cz</a>
Střední škola grafická		X	<a href="http://www.ssgbrno.cz">http://www.ssgbrno.cz</a>
Bezpečnostně právní akademie, Nový Lískovec		X	<a href="http://www.bpa-brno.cz">http://www.bpa-brno.cz</a>
Církevní střední zdravotnická škola		X	<a href="http://www.grohova.cz">http://www.grohova.cz</a>
Střední odborná škola pedagogická Brno		X	<a href="http://www.cmgp.cz">http://www.cmgp.cz</a>
Střední zdravotnická škola, evangelická		X	<a href="https://www.eabrno.cz/">https://www.eabrno.cz/</a>
Hotelová škola Brno		X	<a href="http://www.hotkolabrno.cz">http://www.hotkolabrno.cz</a>
Střední odborné učiliště a střední odborná škola tradičních řemesel		X	<a href="http://www.skolyjh.cz">http://www.skolyjh.cz</a>
Soukromá střední škola podnikání Želešice			

Střední odborná škola Kuřim		<b>X</b>	<a href="http://www.ssknih.cz">http://www.ssknih.cz</a>
Střední odborná škola Emila Holuba		<b>X</b>	<a href="http://www.oaeh.cz/">http://www.oaeh.cz/</a>
Střední odborná škola Fortika		<b>X</b>	<a href="http://fortika.cz/">http://fortika.cz/</a>
SOU a SOŠ Lomnice u Tišnova		<b>X</b>	<a href="http://zameklomnice.cz/">http://zameklomnice.cz/</a>
Střední průmyslová škola stavební Brno		<b>X</b>	<a href="http://www.spsstavbrno.cz/">http://www.spsstavbrno.cz/</a>
Střední škola Tišnov		<b>X</b>	<a href="http://www.skolatisnov.cz/">http://www.skolatisnov.cz/</a>
Střední škola elektrotechnická a energetická Sokolnice		<b>X</b>	<a href="http://www.ssee-sokolnice.cz/">http://www.ssee-sokolnice.cz/</a>
Střední škola KNIH		<b>X</b>	<a href="http://www.ssknih.cz">http://www.ssknih.cz</a>
Střední škola zdravotních a sociálních služeb Vesna		<b>X</b>	<a href="http://www.vesnabrno.cz">http://www.vesnabrno.cz</a>
Střední škola uměleckomanažerská		<b>X</b>	<a href="http://ssum.cz">http://ssum.cz</a>
Střední škola pro zdravotně znevýhodněné		<b>X</b>	<a href="http://www.sss-ou.cz">http://www.sss-ou.cz</a>
Střední zahradnická škola Rajhrad		<b>X</b>	<a href="http://www.skolarajhrad.cz">http://www.skolarajhrad.cz</a>
Střední zdravotnická škola Brno, Jaselská		<b>X</b>	<a href="http://www.szs-jaselska.cz">http://www.szs-jaselska.cz</a>
International school of Brno		<b>X</b>	<a href="http://www.isob.cz">http://www.isob.cz</a>
Trivis střední škola veřejnoprávní Brno		<b>X</b>	<a href="http://www.trivisbrno.cz">http://www.trivisbrno.cz</a>